

ÓBUDAI EGYETEM

Keleti Károly Gazdasági Kar
Gazdaságtudományi és Pénzügyi Intézet

SZAKDOLGOZAT

ÓE-KGK
2023

Hallgató neve:
Hallgató törzskönyvi száma:

Kovács Szabolcs Zoltán
T007280/FI12904/G

*(igazolvány szerint mindenhova, tehát pl. 3. név is, még ha nem is használja)

SZAKDOLGOZAT FELADATLAP

 ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

Óbudai Egyetem
Keleti Károly Gazdasági Kar
Marketing és Üzleti Tudományok Intézet

SZAKDOLGOZAT FELADATLAP

Hallgató neve: Kovács Szabolcs Zoltán
Szakdolgozat száma: [REDACTED]
Törzskönyvi száma: T007280/FI12904/G
Neptun kódja: [REDACTED]

Szak: Kereskedelem és marketing
Specializáció: Projektmenedzsment és B2B marketing

A dolgozat címe: Pénzügyi tudatosság vizsgálata
A dolgozat címe angolul: Analysis of Financial Literacy
A feladat részletezése:
1. Mutassa be a téma elméleti részét releváns források fényében!
2. Hogyan hatott a COVID helyzet az emberek pénzügyi tudatosságára?
3. Végezzen primer kutatást a témában!
4. Összegezze a kutatásának tapasztalatait, reflektálva a szakirodalomban találtakra!

Intézményi konzulens neve: Dr. Csernák József

A kiadott téma elévülési határideje: 2023. 12. 15.
Beadási határidő: 2023. 12. 15.
A szakdolgozat: Nem titkos.

Kiadva: Budapest, 2023. 10. 19.

 Óbuda Egyetem
Keleti Károly Gazdasági Kar
Marketing és Üzleti Tudományok Intézet
P.H.
Budapest

D.V-L
Intézetigazgató

A dolgozatot beadásra alkalmasnak találom:

[Signature]
belső konzulens

[Signature]
külső konzulens

ÓBUDAI EGYETEM

Keleti Károly Gazdasági Kar

HALLGATÓI NYILATKOZAT

ÓBUDAI EGYETEM

Keleti Károly Gazdasági Kar

HALLGATÓI NYILATKOZAT

Alulírott Kovács Szabolcs Zoltán (Neptunkód: [REDACTED]) hallgató kijelentem, hogy a szakdolgozat saját munkám eredménye, a felhasznált szakirodalmat és eszközöket azonosíthatóan közöltem. Az elkészült szakdolgozatban található eredményeket az egyetem és a feladatot kiíró intézmény saját céljára térítés nélkül felhasználhatja, a titkosításra vonatkozó esetleges megkötések mellett.

Budapest, 2023.12.14

Kovács Szabolcs Zoltán

hallgató aláírása

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETÉS	1
2.	SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	3
2.1.	Pénzügyi Ismeretek	4
2.2.	Pénzügyi szemlélet	4
2.3.	Pénzügyi attitűd.....	6
2.4.	A pénzügyi műveltség	7
2.5.	Magyarország kihívásai.....	7
2.5.1.	A kultúra béklyója.....	8
2.5.2.	Közhely katalizátor attitűd.....	9
2.5.3.	A Scale felmérése.....	10
2.6.	Mit csinálnak a bankok?	11
2.7.	Miért fontos tehát a megfelelő pénzügyi műveltség, az egyén szintjén?	11
2.8.	Miért fontos a megfelelő pénzügyi műveltség makroökonómiai szinten?	13
2.9.	Pénzügyek oktatása	13
2.9.1.	MNB oktató videók.....	15
2.9.2.	Kereskedelmi bankok kezdeményezései	16
2.9.3.	NonProfit kezdeményezések	17
2.9.4.	Stratégiák sikeressége	17
2.10.	Az online kurzusok.....	18

2.10.1.	Csapdák fejlődni vágyóknak	19
2.11.	2015 évi kutatás.....	20
2.11.1.	Jövedelemsávok eloszlása a 2015-ös OECD kutatás szerint	23
2.11.2.	Megtakarítások hiánya általi kiszolgáltatottság	24
2.11.3.	Pénzügyi célok	25
2.11.4.	Pénzügyi termékek ismeretéről és használatáról szóló kutatás	25
2.11.5.	Pénzügyi döntéshozatal mechanizmusok.....	26
2.11.6.	Kvízkérdések.....	26
2.12.	2018-as felmérés.....	27
2.13.	2022-es felmérés.....	29
3.	SAJÁT KUTATÁS.....	30
3.1.	Hipotézisek a kutatás eredményére vonatkozólag	31
3.2.	Kitöltők.....	31
3.3.	Jövedelmek eloszlása	33
3.4.	Költségek és azok fedezete.....	35
3.5.	Pénzügyi termékek ismerete	36
3.6.	Pénzügyi termékek birtoklása, azokról való tájékozódás módja	37
3.7.	Saját kérdések	38
3.8.	Hipotézisek vizsgálata.....	39
3.8.1.	Első hipotézis vizsgálata.....	40
3.8.2.	Második hipotézis vizsgálata.....	42

4. ÖSSZEFOGLALÁS	44
IRODALOMJEGYZÉK	46
TARTALMI KIVONAT	I
SUMMARY / ZUSAMMENFASSUNG	I

ÁBRAJEGYZÉK

1.ábra: Banki attitűd	10
2.ábra: 2023-ra vonatkozó inflációs adat meghatározása számtani átlaggal	22
3.ábra: A 2023 inflációs adat, ha a 2015-ös adat „1”	23
4.ábra: CPI képlet egy 2015-ös összeg 2023-as értékére való konvertálására	23
5.ábra: Pénzügyi termékek birtoklási aránya	28
6.ábra: Jövedelem kiesés rezisztencia	29
7.ábra: Kitöltők régiók szerint	32
8.ábra: Havi jövedelem értékek nemek szerint lebontva	34
9.ábra: Havi jövedelem értékek régiók szerint	35
10.ábra: Pénzügyi termékek ismeretének, használatának aránya	37
11. ábra: Z próba képlet	39
12. ábra: Két minta egyesített arányának képlete	40
13. ábra: Adatok behelyettesítése a két minta egyesített arányának képletébe	41
14. ábra: Adatok behelyettesítése a Z próba képletbe	41
15. ábra: Második hipotézisem adatainak behelyettesítése a két minta egyesített arányának képletébe.....	42
16. ábra: Második hipotézisem adatainak behelyettesítése a Z próba képletbe.....	42

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat: Infláció 2016-2023	22

1. BEVEZETÉS

Az általános vélekedés szerint Magyarország pénzügyi kultúrája jelentősen le van maradva a Közép és Nyugat Európai országokhoz képest. De ez az állítás vajon megállja a helyét? Ez a szakértők vagy a laikusok véleménye? Fontos egyáltalán pénzügyi műveltség vagy elegendő az alapok a boldoguláshoz? A pénzügyi műveltség vajon mennyire játszik jelentős szerepet egy Magyarországon élő átlag ember boldogulásában a mindennapokban?

Kezdetnek egy újabb kérdést szeretnék feltenni. Ehhez a legelső kijelentésemet szeretném ízekre szedni és elemezni, mint a szakdolgozatom bevezetőjének fő elemét. (Az előbbi elemzési tevékenységhez fűződően) Ehhez két kategóriát állítottam fel, ezzel egy („házikészítésű”) eldöntendő kérdést formálva. Az általam felállított „Magyarországon a pénzügyi kultúra elterjedtsége, illetve objektív fejlettsége a Közép- és Nyugat- Európai országokhoz mérten (szignifikánsan) elmarad” tétel tekintsem egyfajta általánosan elfogadott tény vagy inkább káros előítéletként kezeljem. Én ezt a feltételezést egyelőre se cáfolni se megerősíteni nem szeretném mivel ezt az alábbiakban leírtak elolvasása után mindenkinek módjában áll eldönteni. Továbbá az is releváns kérdés, hogy hogyan hatott a magyar fiatalok pénzügyi döntéseire a 2020.márciusában kezdődő koronavírus járvány és a 2022- februárjában kirobbanó Ukrán-Orosz háború. Ez vajon milyen hatást gyakorol a közel jövőben a pénzügyi fejlettség aktualizálására? Mivel ez a sok aggasztó tényező közre játszik abban hogy a mai fiatalokat egyre jobban foglalkoztatja az anyagi tudatosság és az egzisztenciájuk bebiztosítása.

Írásom elkövetkező karaktereinek küldetése a gondolataim lenyomataként való funkcionálásuk lesz. Töviről hegyire átfogom járni az olvasó informálása céljából a „pénzügyi műveltség” fogalmát. Bemutatom a magyarság pénzügyekhez való viszonyának múltját, jelenét, jövőjét, az OECD kutatásait felhasználva. Ismertetem a Magyar Nemzeti Bank, az Állami Számvevőszék és a Nemzetgazdasági Minisztérium

heroikus kezdeményezését/küzdelmét az állampolgárok pénzzel kapcsolatos viszonyának rendbe rakására. Kitérek arra, hogy miként hathatott a magyar nép pénzügyeire a XXI. század legváratlanabb gazdaságisokkhatása. Végezetül végzek egy rutin állapot felmérést, a magyar egyetemisták pénzügyi műveltségi állapotára vonatkozóan. Igyekszem a tesztből következtetéseket levonni arra vonatkozólag pénzügyi változások gyorsasága és a korszerű társadalmi problémák pl. koronavírus háború a Magyarországon élő emberek élethelyzetére.

---

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

Mielőtt felmérjük a magyar társadalom a társadalom azon részének pénzügyi tudatosságát, aki hajlandósági viszonyba került a kérdőív kitöltésének gondolatával, majd később azt meg is valósította, tisztázzuk, mi is az a pénzügyi műveltség. A pénzügyi műveltség, a kontextus dinamikusságából kifolyólag nem rendelkezik lexikális, szótári definícióval, rendelkezésünkre állnak viszont pontosító definíciók, talán a legrelevánsabbnak, a 38 (főként fejlett, tehát Észak-Amerika, Közép- és Nyugat-Európa, Kelet-Ázsia régióból származó) országok, illetve harmadik fél országok szakértőit tömörítő OECD saját meghatározása mi szerint,

“Financial literacy is a combination of awareness, knowledge, skill, attitude and behaviour necessary to make sound financial decisions and ultimately achieve individual financial well-being” (Olyan kombinációja a pénzügyi szemléletnek, ismereteknek, készségeknek, attitűdnek, és magatartásnak, amelyek szükségesek, a helyes pénzügyi döntések meghozatalához, és végsősoron a pénzügyi jóllét eléréséhez. (<https://www.oecd.org/finance/financial-education/48994207.pdf>)

Patriotizmusom megélését szolgálva ismeretem Magyarország állam bankok bankjának az MNB-nek (Magyar Nemzeti Bank) definícióját, mely szintén egy helyes kiindulási pontként szolgálhat egzaktságot a téma milyensége miatt nem tartalmazó fogalom mélyebb megértéséhez. A jegybank szerint tehát a pénzügyi műveltség, „a pénzügyi ismeretek és képességek olyan szintje, amelynek segítségével az egyének képesek a tudatos és körültekintő döntéseikhez szükséges alapvető pénzügyi információkat azonosítani, majd azok megszerzése után azokat értelmezni, és ez alapján döntést hozni, felmérve döntésük lehetséges jövőbeni pénzügyi, illetve egyéb következményeit.” ([Microsoft Word - 04 15 MNB PSZAF megallpodas penzugyi kultura fejlesztese.doc](#) pp. 1.)

Ízlelgetve e kettő, (szubjektív megítélésem szerint igencsak terebélyes) szakami interpretációt a következőt írhatjuk le összegzésként: A pénzügyi műveltség alapvetően három komponensből áll, mint:

- pénzügyi ismeretek, készségek

- pénzügyi szemlélet, magatartás (Csorba 2020)
- Pénzügyi attitűd

(<https://www.investopedia.com/terms/f/financial-literacy.asp>)

2.1. Pénzügyi Ismeretek

Pénzügyi ismeretek alatt az egyén alapvető pénzügyi fogalmakkal kapcsolatos, ismertét és megértését értjük, mint például, a kamatlábak, kamatos kamat, osztalék, infláció, törlesztőrészlet és így tovább. Az empirikus módon összegyűjtött pénzügyi tudás, már első olvasatra sem mutatkozik a legvonzóbb alternatívának pénzügyi tudáskészletünk fejlesztésére. Az ismereti komponens tehát még egyszer az, ismeretek a gondolkodás útján megértett és emlékezetbe véssett tények a belőlük fakadó általánosítások. Már ebből az egy mondatos saját definícióból kikövetkeztethető az erre szánt idő szükségessége, mint jelentős, ágens tényező. A következtetés, indirekt módon előre jelzi, már-már foganatosítja, hogy a felsőbb, több szabadidővel, és szofisztikáltabb tanulási módszerekkel, eminens mennyiségű elmére történő edzőmunkával rendelkező társadalmi osztályok fognak mint, Magyarországon, mint nemzetközileg magasabb pénzügyi ismeretekkel, műveltséggel, pénzügyileg célra vezető attitűddel, magatartás formákkal rendelkezni. ([its-not-just-the-money.pdf \(luminafoundation.org\)](#))

2.2. Pénzügyi szemlélet

A pénzügyi szemlélet, az ismeretek gyakorlatba átültetésének képességét jelenti, a legalapvetőbb példával élve, az alany tisztában van vele, hogy kiadásainak követésével és dokumentálásával hatékonyabban tudja menedzselni pénzügyeit például, ki tudja iktatni az alacsony határhaszonnal rendelkező és felesleges költségeket, ezzel megtakarításait növelve, amit magasabb határhaszonnal rendelkező termékek vásárlására, vagy befektetéseinek növelésére használhat fel. (Lukács 2004)

Az OECD pénzügyi kultúra fejlesztési funkciójának, szerepét a pénzügyi kultúra fejlesztésében legjobban talán a 2017. november 15.-ei Money Matters kiadványban a saját megfogalmazásuk által ismerhetjük meg „irány mutatása a nemzeti regionális

pénzügyi oktatásban”. (Korczak 2017) Az OECD oktatásának kialakítása során 5 darab alappillért fogalmazott meg mely iránymutatóként funkcionált a tanulmányomhoz eszközként alkalmazott, kérdőív összeállításához, illetve magamban megfogalmazott elemzési sarokköveknek. A hozzáállását értjük bizonyos pénzügyi entitásokhoz. A következőkben a megfelelő pénzügyi szemlélet kialakításának alappilléreit fogom taglalni.

Mindennapok pénzügyeinek menedzsmentje, irányítása, gondozása, Avagy a legfontosabb fundamentum. Legjobb esetben erre a szüleinktől/ szüleinket megfigyelve tanul az ember, jó esetben az iskolában, vagy kevésbé formális keretek között autodidakta módon online, kurzusok, hírportálok szakportálok, közösségi médiák, fórumok által (Csiszárík-Kocsir 2022). Rossz esetben eladósodás következik be, illetve végbe mehet a teljesen kiszolgáltatottá válás a konjunkturális gazdasági környezetnek. Ha a pénzügyi tudatosság metaforikus monumentumának 5 alpillére közül tetszőlegesen eltávolítanánk egyet, az ezt követő 4 esetén még csak instabillnak lenne nevezhető a képzeletbeli építmény, ennek eltávolítása esetén már rendezett minőségében megsemmisülve romként hivatkozhatnánk rá. Kardinális kérdés tehát, hogy ezen kiszolgáltatott pontot fejlesztve az minél stabilabbnak, biztosabbnak, erősebbnek mutakozzék és bizonyuljék.

A napi pénzügyek menedzsmentjének, leghatékonyabb és legjavallottabb módja a költségvetés készítése, különös tekintettel a kiadások követésére. Fontosságát indokolja a háztartás tartozásainak kiegyenlítésének elsődleges prioritást élvező mivolta. A második OECD által megjelölt alappillér a „puffer és elővigyázatosság” mely a szükséges mennyiségű vésztartalékok képzését jelenti, egy nagyobb pénzügyi trauma, sokkhatást kiváltó esemény, lehető legkevesebb kényelmetlenséggel és áldozattal való átvészelésére. Mint az élet számos területében, a pénzügyi a szemléletben is jelentős szerepe van a célok kitűzésének, a célok ugyanis elősegítik a konzisztens magatartás megszilárdulását, pozitív hatású pénzügyi normák formálását, motivációt teremtenek az egyénben, végezetül pedig produktív cselekvésmintákat szokásokká formálnak, ezért is ez a harmadik alappillér.

A negyedik alappillér a contract knowledge magyarul jogi, szerződéses ismeretek, a kötelezettségek kockázatok következmények, akár jogi eskalációk teljes körű átfogó megértése a pénzügyi termékek szerződések vonatkozásában, például kölcsönfelvétel, számlanyitás, vagy részvény vásárlás esetében. Rövidebben fogalmazva, a jogi, szerződés ismeretek egy tárgyilagos, folyamatos művelést igénylő alappillére a pénzügyi műveltségnek. Különösen a mai technológiai adottságok miatt okozta változékonyságok mellett.

Az ötödik egyben utolsó, leggyakorlatiasabb fundamentum, a tőkefelhalmozása és fenntartása, például értékpapírokba ingatlanokba történő befektetéssel. (Korczak 2017. pp.3.)

2.3. Pénzügyi attitűd

Az attitűd alatt az emberek pénzügyekhez való hozzáállásának milyenségét értjük, melynek kialakulása az ember egészen fiatal korában megkezdődik, elsődleges befolyásoló tényezők az iskolai környezet családi környezet, saját és mikrokörnyezetben jellemző média fogyasztási szokások. Egy 2015-ös magyar kutatásban, Mellan Olívia 9 különböző típust határozott meg, kockázatvállalót és annak ellentetjét a kockázatkerülőt, a költsékezőt és annak ellentétét a spórolóst, a menekülőt, az aszkétát, továbbá az aszkéta ellentétét a dorbézolót/hedonistát, az aggodalmaskodót és a harácsolót. OECD felméréseivel kifejezetten a költsékezéshez, hétköznapiabb megfogalmazás szerint a „mának élésnek” illetve, a hosszútávú pénzügyi tervezés viszonyát vizsgálja az individuumokban.(Mellan 1997.)

2.4. A pénzügyi műveltség

Egyre szélesebbre nyílik az olló az átlag polgár pénzügyi kompetenciái, és az utóbbi évtizedekben innovált, pénzügyi instrumentumok effektív, biztonságos használatához szükséges tudás között. (<https://www.milkenreview.org/articles/the-gamestop-episode>) A társadalomban jelenlévő pénzügyi műveltségi hiányosságok, számtalan recessziót, gazdasági krízis idéztek elő, gondoljunk csak a történelem egyik legillatosabb gazdasági buborékjára, a tizenhetedik század Hollandiájában, tomboló tulipán lázra, vagy a tizenöt évvel ezelőtt eszkalálódott világválságra (<https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/292/1/10-szepesi.pdf>), melynek egyik fő okozója szintén egy átlagnál bonyolultabb pénzügyi instrumentum, egy derivatíva (származtatott ügylet, CDO-k estében különböző adósság kötelezettségekből) volt. (Ács 2009, Magas 2010) Az egyik legfrissebb nemzetközi válsághelyzet kiváltásáért, a tanulmányom egyik főszereplője, a koronavírus tehető felelőse.

2.5. Magyarország kihívásai

A Harmadik Magyar Köztársaság 1989-es létre jötté és a Szovjet érdekszférából való kikerülés, valamint gazdasági-politikai rendszerváltás végett, egy, már évtizedek óta a munkaerő-, de nem szabadpiacon tevékenykedő generációk kerültek egy jóval vékonyabb szociális hálóval, és teljesen más mértékű szabályozottsággal működő gazdasági rendszerbe. Magyarországnak, mint önálló entitásnak, is a KGST-ből való kikerülésével, egy geopolitikai újszülöttnak szükséges mennyiségű szabadpiaci versenyképességet eredményező kompetenciát kellett elsajátítania a globalizált világban való életben maradáshoz. Az állam által mesterségesen életben tartott cégek privatizáció útján magán kézbe kerültek, és csak technológia innovációk, költség optimalizáció, eredményeként voltak képesek talpon maradni azok, akiknél nem indult el szinte azonnal a csődeljárás. A szabadpiaci versenyben kompetensnek maradás, azaz a technológia innováció és a költség optimalizáció, vagy divatosabb megnevezést használva „leanesítés” mind-mind áldozatot követelt. Előbbinek eredménye, utóbbinak eszköze volt a leépítés, minek következtében rengeteg ember vált munkanélkülivé (<https://novekedes.hu/elemzesek/munkanelkuliseg-a-rendszervaltas-ota-az-osszeomlastol-a-munkaerohianyig>).

A munkanélküliség negatív hatását súlyosbította, hogy a Kádár rendszerben, az állami tulajdon a gazdaság jelentős részénél zártta tette a tőkepiacokat, így a megtakarítások kamatoztatásának rendkívüli korlátozottsága a jövedelem szerzésének módját munkabér és szociális juttatás fókuszúvá tette, ami az öngondoskodási motivációk elvetélését, és a munkaképességnek való teljes kiszolgáltatottságot determinálta.

A Kádári Kisember karikatúra szerű mítoszához nem tartozott a befektetési portfóliók menedzsmentje, inkább az „eléldegélés”, kevésbé degradáló megfogalmazásban, a létminimum feletti életszínvonalhoz szükséges jövedelem megteremtése. Mindezeket összegezve a legnagyobb „kádári nosztalgiához” kapcsolódó elfogultsággal is az a konzekvencia vonható le, hogy egy magasabb színvonalú pénzügyi kultúra, műveltség elterjedésének, a magyarok huszadik század történelme igencsak kedvezőtlen befolyásoló tényezője. Magyarországnak a szellemi és pénzügyi erőforrás szükséglete a pénzügyi műveltség fejlesztéséhez, szignifikánsabb nagyobb egy olyan országhoz viszonyítva, amely jóval több ideje be van kapcsolódva a szabadpiac vérkeringésébe, vagy ami még ennél is fontosabb, sosem volt elzárva attól. Például, a korai holland polgárosodásnak és a spekulatív aspirációk, tömegpszichében történő manifesztálódásának köszönhetően, legalább kipukkadt a tizenhetedik század Hollandiájában egy tulipán buborék (Madarász 2009).

2.5.1. A kultúra béklyója

Pénzügyekről való kommunikáció útjába a társadalom exkluzív normai akadályai állnak. A verbalitás koordináta tengelyének ezen pontjába fűrődő, már-már eltávolíthatatlannak tűnő ék teszi értelmezési tartományon kívülre a, közvetlen tranzakciót, mint alanyt nélkülöző, diskurzust az „anyagiakról”. Ezen ék legdominánsabb összetevője szociál antropológiai háttérű, ennek holisztikus kibontására sajnos nem áll a tanulmányban elegendő karakterszám rendelkezésre, a kutatás alanyainak mélyebb megértését szolgálva, viszont megjelölhetünk centrális tényezőket, nevezetesen a

- megfelelő pénzügyi oktatás szórványossága, és hiánya,
- történelmi eredetű bizalmatlanság a mindenkori állammal szemben, általános ellenségesség a mindenkori hatalmakkal, kormányokkal szemben,

(<https://www.parlament.hu/documents/126660/769617/N%C3%B6veked%C3%A9si+k%C3%A9pess%C3%A9g%C3%BCnk+%C3%A9s+a+rejtett+gazdas%C3%A1g+%282016%29.pdf/963758a6-0509-4c7e-bb90-7fa6a670e9c7>)

- szürke gazdaság (<https://www.mnb.hu/letoltes/balog-15-30.pdf>) széleskörben történő elfogadottsága, példának hozhatjuk a „számla nélküli” szerviz szolgáltatások igénybevételét, illetve a „bejelentett munkaviszony” a munkáltató által kínált előnyök között szerepeltetését az állás hirdetésekben.
- kollektív tudatban szereplő referencia országokhoz viszonyított jövedelmi elmaradottság. Avagy „utolértük e már Ausztriát?”, mely kijelentés során, a kilométerekben megfogalmazott földrajzi távolságot, és a két ország 19.század történelmének összefonódását Kelet-Közép-Európai nagyhatalomként favorizáljuk, a kulturális, gazdasági távolság helyett.

2.5.2. *Közhely katalizátor attitűd*

A pénzügyi műveltség meglétének nem csak az egyén jövedelmi helyzetére és jövőbeni, anyagi kilátásaira van befolyásoló hatással, hanem a gazdasági rendszer szerves részeként, annak egészére. A pénzügyi műveltség különböző komponenseinek meglétének, vagy annak hiányának gazdaságra gyakorolt hatásának szemléltetéseként, egy kézenfekvő, ékes példa, magas labda a magyarok körében az Európai szinttől jócskán elmaradó bankokkal szembeni bizalom index.

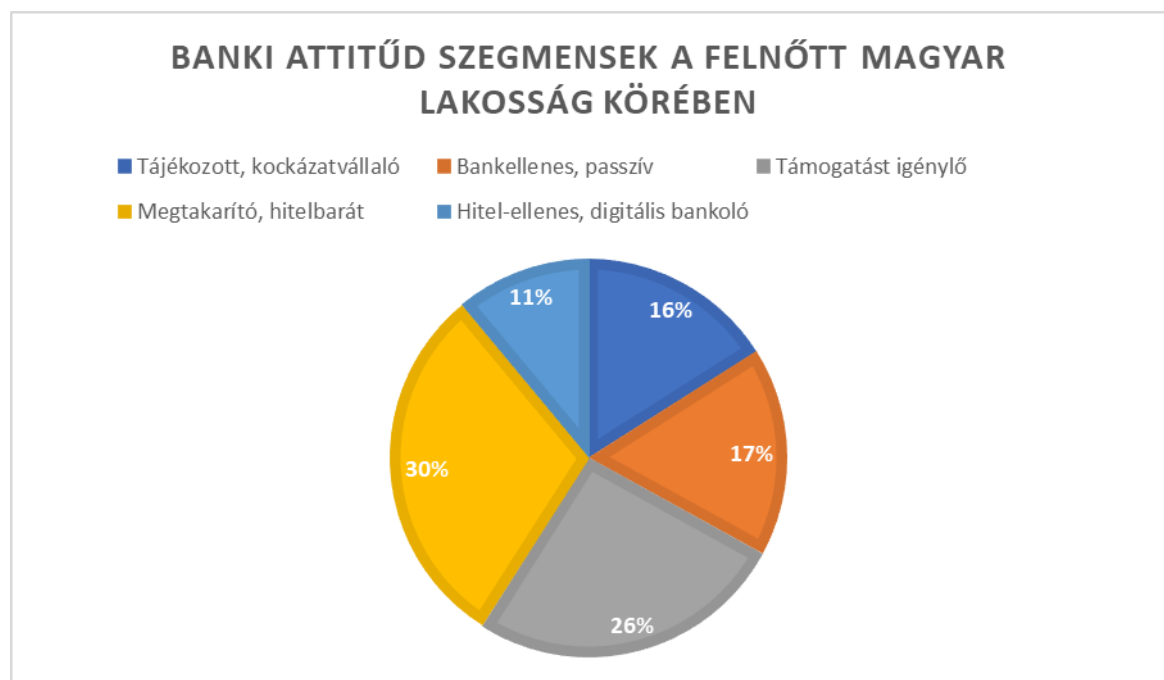
A neoliberális kapitalizmus kritikák forrásai rendkívüli diverzitást képesek láttatni, könyveken-tudományos manu scriptumokon (gondoljunk csak Pogátsa Zoltán kortárs magyar közgazdász, szociológus műveire) (Pogátsa 2022) mainstream (magyarul fősodratú) Hollywoodi filmprodukciókon át a Budapest hetedik, nyolcadik kerületi romkocsmák pultjaikon támaszkodó autodidakta gazdaság filozófusokig, a valóság rendkívül széles rétegeiből törnek fel az érzékelés felszínére. A kritikák retorikai minősége, szakmai eszköztára, laicizmusának mértéke természetesen változók, ahogy az értekezések célja és indítéka. exhibicionista megnyilvánulások, alkotások esetén, mint például a könyvek, az ember Egoisztikus természete, mozgókép alkotások esetén, a

profitabilitás, sikeres monetizáció irányába tett tudatos cselekvés, utolsó példánk esetén pedig az elkeseredettség a nyilatkozatok fő mozgató rugója.

2.5.3. A Scale felmérése

Magyarországon a bizalmatlanság, nem csak a gazdaság holisztikus szerkezetére, hanem a gazdaság bizonyos szereplőjére általánosságban használatos gyűjtőnéven a „bankokra” is irányul. A sajnálatos módon, régiós szinten is rendkívülinek számító

negatív tapasztalások, példának okán a devizahitelezés válsága által, kollektív tudatba ágyazódásában eredeztethető ez a negatív attitűd. A Scale 2020-as kutatásában nagyjából 1,3 millió főre becsüli az ország „passzív bankellenes” részét. mely fogalomkör alá azok tartoznak, akik egyik banknak sem ügyfeleik, nagyon alacsony a kockázatvállalási hajlandóságuk, illetve rendszeresen nem takarítanak meg. (<https://www.portfolio.hu/bank/20200511/a-bankellenesektol-a-kockazatvallalokig-mennyire-szeretik-a-bankokat-a-magyarok-431110>)

1.ábra: Banki attitűd

Forrás: Saját szerkesztés

2.6. Mit csinálnak a bankok?

Makroökonómiai perspektívából közelítve a pénzügyi piacok hídként összekötik, a jövedelemtulajdonosi csoportoknak, (a gazdasági szektort (háztartások és vállalatok), a külföld, államháztartás) a folyó pozitív és negatív jövedelem egyenlegei között, ezzel megfosztva az egyes gazdasági egységeknek saját forrásaiktól történő röghöz kötöttségét. A gazdálkodási egységek, ideértve az üzleti tevékenységet folytató szervezeteket, állami tulajdonban lévő intézményeket, de még az egyszerű háztartásokat is, az eladósodásuk elkerülésének, ezáltal fentarthatóságuk biztosításának céljából törekszenek saját könyvelési mérlegük eszköz és forrás vagy háztartásoknál kiadás bevétel, oldali mérlegfőösszeg egyenlőségére, illetve az azonosságra mely szerint a folyókiadások és a folyó bevételek különbségének egyenlőnek kell lennie, a forrás oldali pótlólagos külsőfinanszírozás mértékének és az eszköz oldali pénzügyi eszközök változásának mértékének különbségével. Az előbbi mondatban említett egyenlőségből következik tehát, hogy a kiadások és bevételek deficitet okozó méretkülönbsége, a megtakarítások csökkentésével vagy külsőforrások bevonásával finanszírozható.

Egy gazdasági szereplő lehet egyensúlyi költségvetésű, tehát a költségekből történő bevétel kivonás annullázó hatású, lehet nettó megtakarító, azaz a bevételek meghaladják a költségeket, illetve lehet nettó adós, a nettó megtakarító ellentetje. A pénzügyi közvetítő rendszer feladata az ideiglenes megtakarítások újraelosztása a közvetett finanszírozás metodikája által, ami magába foglalja a megtakarítók és a hitelfelvevők preferenciáinak összehangolását. A pénzügyi közvetítők transzformálják a lejáratokat, csökkentik az egyes ügyletek kockázatait terítéssel, tranzakciós költséget optimalizálnak, összegyűjtik a piaci szereplők szétszórt megtakarításait. (Szebellédi 2001)

2.7. Miért fontos tehát a megfelelő pénzügyi műveltség, az egyén szintjén?

Törvényszerű, hogy ha a háztartások részéről fennál a bizalmatlanság az nagyban gátolja a hatékonyságát a pénzügyi közvetítésnek, növekednek a kockázati felárak mivel a terítés hatékonysága is amortizálódik, továbbá kisebb piac esetén kevésbé lehetséges a megtérülő specializáció így a tranzakció költségekre is inflálóan hat az ellenszenvesebb társadalmi attitűd.

A megfelelő pénzügyi műveltség ahhoz szükséges tehát, hogy az egyre bonyolultabb és ezzel együtt szinte egyenesen arányosan hozzáférhetőbb, pénzügyekkel kapcsolatos döntési helyzetek, a felhasználó, fogyasztó, állampolgár tudás által megalapozott magabiztossággal tudja kezelni. Különösen, a pénzügyek digitalizációjának aranykorában, amikor földből gombaként nőnek ki és akvizálnak tőkét különböző típusú befektetőktől, az angyalbefektetőktől kezdve, a Kockázati alaptőke-kezelőkön át, a közösségi finanszírozásig, a Financial Technology, (pénzügyi technológia) cégek melyek szolgáltatásuk minőségének azaz az „ügyfélélmény” meghatározásánál, definitív szempont a termék hozzáférhetősége, a minél gyorsabb, olcsóbb, egyszerűbb azaz alacsony energia befektetést igénylő tranzakciók megvalósíthatósága. közül néhányan, kifejezetten, a kisbefektetőt, marketing megközelítésű terminológiával fogalmazva, a fogyasztót, célozzák a magas hozamú és ezzel együtt persze kockázati instrumentumok adás-vételének és birtoklásának „gamifikálásával” (példaként, a 2020-as Gamestop botrányban (Allan 2022) főszereplő pontosabban a történet végére, antihősként definiálható Robin-Hood nevezetű kezelési költséget, brókeri jutalékot fel nem számító, részvény kereskedői platform, applikáció, mely (Tanner 2021) az ironikusan eredendően fundamentális elemzés eredményének indítékával, történő extrém árfelhajtás katalizátora volt, azáltal hogy UX design-ja letisztultságával, könnyű és gyors hozzáférhetőségével, egyszerűen lehetővé tette a trendkövető, szintén marketingből merített terminológiával élve, impulzus vásárlást, ezzel egy majdhogynem új ízvilágú, kalória mentes üdítőital megvásárlásához szükséges fogyasztói tudatosságszintjére, degradálva az opciók, részvények vásárlását. Indirekt hozama, nem várt externáliája a pénzügyi képességeknek fejlesztésének, hogy fejlesztése által akvizálhatunk egy gondolkodásmódot, mely magas jövedelemül pozíciók betöltéséhez, munkatevékenységekhez szükségesek, ilyen a kockázat felmérésének és elemzésének képessége, valamint az ésszerű kockázatvállaláshoz szükséges hidegvér, pénzügyi gyakorlatok által való tovább hűtése. (<https://elemzeskozpont.hu/robinhood-brokerceg-kisbefektetok-uj-kategoriaja-jott-letre>)

Érdemes azonban nem csak negatív attitűddel szemlélni a finance technology piacon, a series c befektetések felhasználási lehetőségével büszkélkedő finance technology cégek, startupok gyarapodását, tehát az üdítő italos analógiánál maradván ne csak az aszpartán addikció okozó kvalitását nézzük (az opciók, crypto piacok esetén a magas volatilitás miatti, árfolyamnyereségek következtében kialakuló szerencsjátékfüggőségre jellemző

tünetek(<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306460315300721>)

képezik a hasonlóság alapú bemutatás tárgyát). Megfelelő pénzügyi tudatossággal műveltség alkalmazásával, a használt alkalmazások kiválóan „leanesítik” pénzügyi tranzakcióink volumenét, és a hatékonyabb spórolás által gyarapodó megtakarítások gyarapításának maximalizálására törekvő diverzifikálási tevékenységben is újatávlatok nyíltak a technológia által. Nem is említve az online ügyintézés által megspórolt időt, amit rekreációs, önfejlesztési, plusz munkahelyi (túlóra, mellékállás), illetve egyéb mellékkeresetei tevékenységekre is felhasználhatunk.

2.8. Miért fontos a megfelelő pénzügyi műveltség makroökonómiai szinten?

Képesek a számukra, legjövedelmezőbb, kielégítőbb, szükségesebb, pénzügyi döntéseket meghozni, ezáltal magasabb életszínvonalat fenntartani, megtakarítást felhalmozni, amit fogyasztással, megtakarítások befektetése által mind az állam (például, adók és államkötvények útján), mind a magánszektoron belül a vállalati szektorba beinjektálják. Általánosságban kijelenthető tehát, hogy a megfelelő pénzügyi kultúra, az állam különösen egy fejlett állam esetében az egyik legfontosabb ágens az ország gazdasági sikerében. (Jákovic 2017) (https://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt2103v.htm)

2.9. Pénzügyek oktatása

Már a világjárványt megelőző években, évtizedben is számtalan kezdeményezés indult a magyar intézetek részéről az összlakosság műveltségének, tudatosságának növelésének céljából. 2014-ben három illetékes szervezet, a Magyar Nemzeti Bank, az Állami Számvevőszék és a Nemzetgazdasági Minisztérium stratégiai együttműködési megállapodást kötött. A cél az volt, hogy a hármas szövetség közös tevékenységei és programjai támogassák a lakosság pénzügyi nehézségekkel szembeni ellenállását növeljék, vagyis a pénzügyi sebezhetőségét csökkentsék. A pénzügyi tudatosság fejlesztésének stratégiáját a kormány 2007/2009-es pénzügyit majd reálgazdasági válságot, kihevert környezetben, 2017-ben hagyta jóvá. ([002-019 Kovacs Nagy.pdf \(bankszovetseg.hu\)](#))

A Magyarország kormányának weboldalán is publikált cselekvési tervben hét pontban fogalmazták meg céljaikat (<https://2015-2019.kormany.hu/download/c/85/51000/P%C3%A9nz%C3%BCgyi%20tudatoss%C3%A1g%20strat%C3%A9gia.pdf>), melyek összefoglalva tartalmazták, a valós, hatékony pénzügyi oktatás kialakítását és megerősítését a köznevelési rendszerben, stressztűrő képesség fejlesztését, a már rengetegszer emlegetett tudatosság fejlesztését, egy ezt támogató infrastruktúra kiépítését és igénybevételének marketingjét, a jövőbeni, az öngondoskodás népszerűsítését (ez egy égetően fejlesztést igénylő terület, az állami nyugdíj rendszer jövőbeni fenttarthatósági problémáinak tudatában) a korszerű pénzügyi termékek hozzáférhetőségének fejlesztését, mint a hitelek, és en bloc a lakosság pénzügyi technológiák ismertetében való minőségidimenzió ugrását. A stratégiát a kormány saját elmondása szerint a, legjobb nemzetközi gyakorlatok, többek között az OECD gyakorlatainak, figyelembevételével alkották meg, hogy könnyen alkalmazkodjon a változó környezet elvárásaihoz.

A stratégia kialakítása során kiemelt figyelmet szenteltek az egzaktan más célt célzó, viszont oldalágukon kapcsolódó stratégiák effektív, szinergiát okozó összehangolását. Már kidolgozott programok voltak tehát, a NIS (Nemzeti Ifjúsági Stratégia), a kormány által jóváhagyott középtávú fogyasztóvédelmi politika, a (DOS) Digitális Oktatási Stratégia, és a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia. A programok vagy a jövő generációt célzó, vagy a nemzet technológiákhoz kapcsolódó szakértelmét, vagy a tudatos fogyasztóirétegek kialakítását, célzó apirációik miatt-mind jól integrálhatóak voltak az éveket átölelő stratégiába.

Hazánkban az előbb felsorolt kezdeményezések hatására, a pandémiát megelőzően is jószérivel voltak próbálkozások, az emberek pénzügyi (alap)műveltségi szintjének fejlesztésére. Pár látványos program, stratégia áttekintése felülnézetből.

Az egyik (illetve, monetáris politika szempontból „a”) leglátványosabb és legbefolyásosabb magyar intézet, a Magyar Nemzeti Bank nem tétlenkedett pár oktatóanyagot és sajtóanyagot létrehozni a magyarok pénzügyi műveltségének fejlesztésnek igyekezetével.

Az úgynevezett Pénzügyi Navigátor Füzetek a PFK (Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Főzpont) egy tematikus, nyomtatott formában is kiadott lágy kötésű sajtótermék, kiadványsorozat mely az MNB megfogalmazásában, „a pénzügyi kérdések megválaszolásához nyújt segítséget” ([eves-jelentes-2018-hun-digitalis.pdf \(mnb.hu\)](https://www.mnb.hu/vev-es-jelentes-2018-hun-digitalis.pdf) pp. 70.). A fogyasztóvédelmi csoport évenként aktualizálja Pénzügyi Navigátor Füzeit, hogy a kiadványok minden évben relevánsak, naprakészek legyenek a piaci trendeket és a jogszabály változtatásokat illetően.

De pontosan mi is az a Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Központ? A PFK egy integrált része az MNB pénzügyi műveltségfejlesztési stratégiájának. A szervezet 2013-ban jött létre, és célja a pénzügyi szektor fogyasztóinak védelme, valamint a pénzügyi piac felügyelete. Szerepe az MNB stratégiájában kiemelkedő, a szervezet felel ugyanis a fogyasztóknak jogaik érvényesítésében a bankokkal, és egyéb pénzügyi intézetekkel szemben, ezáltal a pénzügyi rendszer stabilitását növelve.

2.9.1. MNB oktató videók

A megfelelő spektrumú, pénzügyi ismeretek elsajátítását, az alapkamat emelését felelős bankunk, a legfogyaszthatóbb formába öntött tartalmakkal, azaz színes, animált, az újabb generációk egyre rövidülő koncentrációs, figyelmi képességeit figyelembe véve, rövid oktatófilmekkel is támogatja. Mint azt korábban említettem, ezek a videók mind-mind rövidek, egyikük sem éri el a 7 perc hosszúságot. Az oktatófilmekben egy kellemes hangú, kiváló artikulációs képességekkel rendelkező, kommentátornőt hallhatunk, ahogy felolvas egy szakkifejezéseket tartalmazó, de nem túlzottan szakmai megfogalmazású anyagot, mely alatt egy kézzel rajzolt hatást keltő animáció keretein belül, életszerű szituációkat ábrázolva, illusztrálja, vizuális ingerek útján elmélyíti a videó címében is megjelölt anyagot. Olyan területeken szerezhetjük meg a szükséges tudást ahhoz, hogy Duning-Krüger effektushoz rendelt görbe, y tengelyhez közelebbi, továbbá y értékében magas értékére lépjünk, mint a fizetési költségek megfelelő menedzselése, hitelkártya biztonságos használata, a hosszútávú öngondoskodás intézménye, a rövid és közepesen hosszú távú pénzügyi célok fontossága, a szolgáltatók különböző csomagjai közötti, ügyfél élményt maximalizáló, navigáció, a költségvetés készítését, befektetések

kockázataival kapcsolatos összefüggések, illetve a csalásokkal szembeni önvédelem. Az oktatófilmek a minél nagyobb elérés érdekében, a kormányzati szerveknél, alapítványoknál általános saját videómegosztó helyett, a legnagyobb ingyenes videómegosztóra a Youtube-ra is fel lettek töltve, így az MNB weboldalának SEO-ján (search engine optimization, magyarul keresőmotor optimalizáció) kívül, a videómegosztó ajánlói algoritmus is szolgálja az értékes információnak minél több magyarhoz való eljuttatását.

2.9.2. Kereskedelmi bankok kezdeményezései

Az államiszektor kezdeményezésein kívül, különböző magánszektor béli kezdeményezésekre is sor került. Számos bank és pénzintézet saját képzési programokat dolgozott ki munkatársaik és ügyfeleik pénzügyi ismereteinek bővítésére.

Az egyén legtanulékonyabb életszakaszát célzó kezdeményezés, K&H Bank Vigyázz, kész, pénz! programja, ami egy iskolai pénzügyi oktatási program. A program célja a pénzügyi fogalmaknak gyerekekkel való megértetése. Mint az a nevéből is már diagnosztizálható, A program keretén belül oktatási anyagokat, játékos feladatokat, valamint versenyeket kínálnak a kisiskolások számára. A felnőttek számára ezenfelül, mind szinte minden banknál, rendelkezésre áll egy online kalkulátor mely segítségével a különböző pénzügyi csomagokat tudjuk összehasonlítani. A legnagyobb magyarországi kereskedelmi bank, az OTP is kiveszi részét az oktatásból, a kilencvenes évek óta létező Fáy András alapítvány egyik fontos programjával a Fáy Siker Táborával szakgimnáziumi tanulmányaim alatt testközelből is megismerkedtem már. Az alapítvány együttműködik a kormánnyal a "Pénzügyi alapismeretek" tantárgy bevezetése érdekében az általános iskolákban és középiskolákban.

A Pénz7 egy évente megrendezett programsorozat, amely elsősorban, az általános iskolás, és középiskolás tanulókat célozza meg, tehát a tizenéveseket. A program rengeteg oktatási intézménynél tiszteletét teszi, ahol a szervezők előadásokat tartanak, versenyeket szerveznek meg és bonyolítanak le, melyek a pénzügyekhez fűződő alapismeretek, valamint a vállalkozói szellem fejlesztését célozzák a programban résztvevő tizenévekben. A Pénz7 a Global Money Week (Globális Pénz Hét) globális

kezdeményezés része. Az említett témahete szintén az OTP Fáy András Alapítványa szervezi.

2.9.3. *NonProfit kezdeményezések*

A Nonprofit intézetek kapcsán nem lehet nem kitérni a Pénziránytű Alapítvány programjaira. Ahogy az az állami Pénzügyi Navigátor oldalon is már-már evidens volt, a Pénziránytű Alapítvány weboldalának és oktatási repertoárjának is elengedhetetlen elemei az online oktatási anyagok. Az online oktatási anyagok, magukba foglalják a letölthető útmutatókat, munkafüzeteket, prezentációkat, valamint egyéb segédanyagokat. Ahogy a bankoknál és pénzintézeteknél, is említve volt, ezen a honlapon is megtalálhatók különböző kalkulátorok, melyek példának okán segítenek az azt felhasználó, költségvetésének effektív nyomon követésében, a bankok által nyújtott különböző kölcsönök összehasonlításában, saját megtakarítási célok optimalizálásában és beállításában, hogy a weboldal látogatói informált döntéseket tudjanak hozni pénzügyeiket illetően.

A pénziránytű középiskolai program célközönségre vonatkozóan exkluzívabb, annyira, hogy nem is a diákságot, hanem a tanárokat célozza, akik a pénzügyi műveltség területén kívánnak képzést tartani. Az önkéntes tanároknak nyújtott képzés keretein belül, ismertetik a pedagógusokkal, a legjobb pedagógia gyakorlatokat, nice-to have tippeket, és közvetlen tanácsokat is adnak nekik.

2.9.4. *Stratégiák sikeressége*

Mint az ismeretes a COVID 19 járvány jelentős hatással volt a globális gazdaságra, beleértve a magyar gazdaságot és pénzügyi rendszert is. Ezeket a szempontokat figyelembe véve valószínűsíthető, hogy a nem várt járványhelyzet igényelt hangsúlyváltást, finomhangolást a stratégia végrehajtásának egyes elemeiben. Ezekről hivatalos publikációt a stratégia végrehajtásáért felelős szervezetek szakdolgozatam megírásának időpontjáig nem publikáltak. Azonban léteznek publikációk, amelyek részletesen taglalják, hogy milyen gazdasági folyamatok katalizátoraként funkcionált a koronavírus járvány.

A stratégia eszkalációja számok tekintetében sikeresnek volt mondható, a Bankszövetség 2022-es tavaszi publikációja szerint, „Magyarországon a pénzügyikultúra-képzések résztvevőinek száma 2016 és 2020 között 461 681-főről 1 310 352 főre emelkedett”. (Kovács és Nagy 2022 pp. 3.) Pezsgő bontás előtt térjünk rá a publikáció bekezdésének végére melyben szomorú hangvételben tájékoztatja az olvasókat, hogy a 2020-as, későbbiekben szakdolgozatomban is taglalandó, OECD kutatás szerint Magyarországnak továbbra is alacsony volt a pénzügyi kultúra szintje. Megtakarítások szempontjából, a KSH adatai szerint, a 2017-es 2018-as években megfigyelhető volt az emelkedő tendenciája a háztartások megtakarításainak növekedésében. A koronavírust megelőző évben, a háztartások lakossági megtakarításainak emelkedő tendenciája megtorpant, vélhetően a gazdasági felívelés okozta emelkedő fogyasztási szintnek köszönhetően. A háztartások tehát jelentősen fittyet hánytak a „hét szűk és hét bő esztendő” (Kovács és Nagy 2022) bölcsességére. Ugyan 2020-ban a járványhatására a háztartások megtakarítása visszaesett, viszont mért megtakarítás aránya továbbra is meghaladta a 2017-es értéket, ami azt jelenti, hogy a magyar háztartások a koronavírus járvány gazdasági kihívásaira, megfelelő pénzügyi-spórolási attitűddel és veszteséget tompító lépések foganatosításával tudtak reagálni. Fontos fegyvertény még, hogy a járvány különböző hullámai alatt is emelkedett a háztartások vagyona (bár a megélhetési költségek is emelkedtek).

A 2020-as időszakban a magyar lakosság az egyik legmagasabb likviditással bíró pénzeszközhöz, a készpénzhez nyúltak annak dacára, hogy az elektronikus fizetési lehetőségek dimenziója jelentősen kitágult az évek folyamán a kiskereskedők általi fizetésiterminál alkalmazásnak széleskörű elterjedésével. Végül, de nem utolsósorban az egyik legszembeötlőbb, illetve politikailag vitatott gazdasági tendencia a bankszektor, illetve összességében a gazdaság digitalizációja volt.

2.10. Az online kurzusok

A gazdaság liberalizációjának, a munkaerő szabad áramlásának, a multinacionális cégek Magyarországon történő elterjedésnek, illetve az internetnek köszönhetően a fiatalok médiatartalom fogyasztási szokásainak amerikanizálódásának következtében, a világ nyugati felében végbemenő gazdasági folyamatok és a Magyarországon végbe menő

gazdasági folyamatok egyre nagyobb egybevágóságot mutattak az utóbbi években. Ezért is bátorkodtam kitérni, a jelenleg leginkább az Amerikai Egyesült Államokban teret nyelő önképzés és online kurzusok témakörére.

A kijárási tilalmak okozta izoláltság, szabadidő felszabadulás, és az otthon rögéhez kötöttség következtében egyre többen kezdték el magukat otthon képezni online kurzusok segítségével. Fontos előnyük az online kurzusoknak más fajta tanulási módokkal szemben, hogy lehetővé teszik a tanulóknak, hogy saját, kényelmes ütemben tanuljanak, illetve általában alacsonyabb költséggel járnak, mint a hagyományos, személyes képzések. A digitalizáció következményeként számos MBA (Master of Business Administration) program vált mindenki számára elérhetővé. Az MBA programok, gyakorlatilag egyetemek üzleti és menedzsment témájú online képzése. A programok gyakran tartalmazzak élő online előadásokat, csoportprojekteket, és egyéni tanulási anyagokat. Különböző egyetemek előadásai már korábban elérhetőek voltak a videómegosztó platformokon paywall, magyar tükörfordításban „fizetésifal” nélkül, azonban az olyan kurzusok elvégzése, mint az előbb említett MBA képzések, már egy posztgraduális, azaz felsőfokú végzettséget is adnak. Az egyetemeket tovább motiválhatja saját MBA programjuk kiadásában a tendencia, hogy egyre több munkahely fogadja el és értékeli ezeket a végzettségeket. Nem is csoda tehát, hogy az MBA programok számukban jelentős növekedést értek el az utóbbi években, különösen a járvány alatt, például AACSB-tag iskolák körében az online specializált programokra beiratkozottak száma 21%-kal, míg a hagyományos programokban részt venni kívánók száma 13%-kal nőtt. (<https://www.aacsb.edu/insights/articles/2023/03/how-mba-programs-are-changing-with-the-market>)

2.10.1. Csapdák fejlődni vágyóknak

Az online pénzügyi képzések népszerűségének növekedése nem teljesen zökkenő mentes. Jelentősen megnőtt ugyanis a „házi készítésű” kurzusok száma, melyet önjelölt „szakemberek” készítenek gyors haszon szerzés, passzív jövedelem akvizálása céljából. E fajta „kuruzslók”, „guruk” már szép számmal jelen voltak az online térben, az online simplifizier (egyszerűsítő) szerepének divatba kerülését megelőzőleg is, azonban a pandémia okozta szabadidő felszabadulás a lakosság körében természetesen tovább

telítette az említett piac kínálati oldalát. Az egyszerűsítő egy gyűjtőnév, nem hivatalos meghatározása, egy kizárólag csak online térben gyökeret verő, és egy rendkívüli dinamikával eszkalálódó, teret nyerő jövedelemszerzési stílusnak, melynek a legtöbb kritikát kapó eleme az, hogy a kurzusokat, online (face to face) konzultációkat értékesítőknak se nem jogi illetve egyre tendenciózusabban se nem erkölcsi kötelessége a fogyasztóit tájékoztatni arról hogy az értékesített vagy értékesítendő oktatóanyag témájához szervesen kapcsolódó, azt kutató, akadémiai területen nem rendelkezik semmilyen hivatalos, akadémiai szerv, intézmény által elismert vagy kiállított, engedéllyel, képzéséről szóló okirattal. A pénzügyi műveltség egyik fontos összetevőjének, a csalásokkal szembeni rezisztenciának adaptálódnia kell az efféle szellemi, anyagi megkárosítási próbálkozásokhoz. Az ilyen, és ehhez hasonló digitalizációból származó veszélyek tovább erősítik a tényt, hogy az embernek pénzügyi immunrendszerét, megfelelő oktatással már egészen fiatal kortól kezdődően edzeni szükségeltetik.

2.11. 2015 évi kutatás

A 2006-tól számított deviza hitelezéses válság és 2008-as gazdasági világválság végétől számítva a 2020-as év első negyedévéig (a COVID 19 világjárvány kitöréséig) tartó időszakban készült felmérések konjunkturális, prosperáló gazdasági periódusban készültek. Azon belül is a magyar GDP (Gross Domestic Product, bruttó hazai termék) legdinamikusabban növekvő időszakában. Az Unió átlagot (2,2%-ot) túlszárnyalva, 2014-2018-as időszak éveiben átlagosan 4,4%-kal növekedett a magyar gazdaság, a KSH, az OECD, és a Világ Bank egybevágó elemzései alapján.

(<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=HU>)

Európai Unió tagállamként az OECD hatáskörébe, jogkörébe, jobban mondva a legitim forrású kritika formálásnak tárgyi halmazába tartozik hazánk pénzügyi műveltségi szintjének bírálása, nemzetközi kontextusban való elhelyezése, „megversenyeztetése”. A jogi legitimitás pedig hazánk szervezeti tagságában ki is csúcsosodik, ezért a munkámban feldolgozott három darab sajtóközlemény, kutatás, szakmai publikáció mind-mind a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezete, vagy a magyar tagszervezete a Pénziránytű Alapítvány által került lebonyolításra, lett közzé téve. Az OECD 2010-ben

kezdte el a pénzügyi műveltség nemzetközi vizsgálatát egységes módszertant felhasználva a felnőtt lakosság körében. A mintavétel, a GfK Hungária Piackutató Intézet végezte a Pénziránytű Alapítvány megbízásából. A 18-79-es korcsoportba tartozó 1000 főnek, egy számítógéppel támogatott kérdőíves kutatásban kellett részt vennie. A kutatás 2015-ös évben készült, illetve lett publikálva. (https://penziranytu.hu/sites/default/files/csatolmany/oecd_kutatasi_eredmenyek_2015_11_02.pdf) Az utóbbi évek magas inflációs környezetének változásai, pontosabban fogalmazva, a hirtelen, a konjunktúra éveikhez képest drasztikus, pénzromlás nagyobb kognitív torzítást eredményezhet az olvasóban, ezért a helyesebb megértés érdekében, a kutatásban szereplő jövedelemsávokat, mai értéküknek megfelelően fogom az összefoglaló során feltüntetni. A KSH (Központi Statisztikai Hivatal) fogyasztói árindex változásai szerint, azaz a szakdolgozatom írásának időpontjához legközelebb eső, a KSH által nyilvánossá tett, fogyasztói árindex inflációs adatai alapján fogom az infláció korrigációt elvégezni. Minden évhez az az évi átlagos inflációt rendeltem. A jelenérték számítás, a teljes fogyasztói kosár súlyozott inflációja alapján, a kumulált infláció számításához szükséges képlet (CPI formula) segítségével, végeztem el. (https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlsf001.html)

Év:	Fogyasztói árindex százalékos növekedése (előző év=100%)
2016 átlag	0,4%
2017 átlag	2,4%
2018 átlag	2,9%
2019 átlag	3,4%
2020 átlag	3,3%
2021 átlag	5,1%
2022 átlag	14,5%

2023 március	17,3%

1. táblázat: Infláció 2016-2023

Forrás: Saját Szerkesztés

A táblázatban a KSH éves átlag adatai lettek megadva egy tizedes jegy pontossággal, százalékos formában, az előző évi adatokhoz viszonyítva. Továbbá, a 2023-as évre a Magyar Nemzeti Bank éves infláció előrejelzését vettem alapul, melyet 15-19,5% között határozott meg a jegybank, az év utolsó kettő üzleti negyedévére (Q3, Q4), a magyar valuta elértéktelenedésének mérséklődését feltételezve, a 2022-es őszi és téli évszak inflációsadataihoz viszonyítva. Az előbb felsoroltakból fakadóan a 2023-ra vonatkozó adatnak a jegybank által becsült skála két szélsőértékének átlagát vettem, illetve a Központi Statisztikai Hivatal adatközléseiben alkalmazott egytizedesjegy pontossághoz következetességet tartva a kapott értéket felfelé kerekítettem, így lett a saját számításomban, a 2023-as inflációs adat 17,3%.

$$\frac{(15 + 19,5)}{2} \sim 17,3$$

2.ábra: 2023-ra vonatkozó inflációs adat meghatározása számtani átlaggal

Forrás: Saját szerkesztés

Továbbá, a második ábraként szereplő táblázatban az összegek láncviszonyszám formátumban szerepelnek, ahhoz, hogy megkapjam, nagyjából mekkora infláció volt, illetve lesz várható a két időszak között, a 2015-ös évet bázisként tekintem. A „kamatos kamat” számításnál ismert képletbe való behelyettesítéssel meghatározható, hogy hányszorosára nőtt a CPI értéke 2023-ra ha, 2015=1,00

$$CPI_{2023} = 1,004 * 1,024 * 1,029 * \dots * 1,173 \sim 1,595$$

3.ábra: A 2023 inflációs adat, ha a 2015-ös adat „1”

Forrás: Saját szerkesztés

Az előbb kapott eredmény behelyettesítem a CPI (fogyasztói árindex) formulába. Így megkapva tehát, hogy 2015-ben 1000 Ft, ma 1595 forintot érne.

$$VALUE_{2023} = \frac{CPI_{2023}}{CPI_{2015}} \cdot VALUE_{2015}$$

4.ábra: CPI képlet egy 2015-ös összeg 2023-as értékére való konvertálására

Forrás: Saját szerkesztés

2.11.1. Jövedelemsávok eloszlása a 2015-ös OECD kutatás szerint

Jövedelmeket tekintve, a lakosság legalább 40%-a tartozott olyan háztartásba melynek jövedelme kevesebb, mint 155 000 Ft (mai értéken 247 225 Ft). A háztartások harmadának esik jövedelme 155 000 Ft és 260 000 Ft, mai értéken 247 255 Ft és 414 700 Ft közé, illetve az utóbbi értékskálának jobb szélső értékét, 414 700 Ft-ot csak a lakosság 19%-nak jövedelme haladta meg 2015-ben.

A kutatás szerint az aktív munkaképesek 51%-a alkalmazotti jogviszonyban dolgozik. A lakosság több mint negyede, 27%-a, úgy érezte, hogy jövedelme nem fedezi a „megélhetési költségeit”, Ezen probléma, az életkort tekintve az X generációt (ratkó unokák) tehát a 40-59 év közöttieket, a végzettséget tekintve az érettségivel, középfokú tanulmányokkal nem rendelkezőket, a családi állapot szerint a csonka családban gyermeket nevelőket, valamint, természetesen, az aktív munka keresőket súlytotta,

leginkább a tanulmány szerint. A kieső szükséges bevételt orvosolandóan, a megkérdezettek háztartások közel 25%-a pluszforrások teremtésével próbálkozott, illetve 22%-a fizetési kötelezettségét halasztotta el, ezzel kiteve magukat a késedelmi kamatoknak, illetve csorbítva a hitelezők likviditási képességét.

2.11.2. Megtakarítások hiánya általi kiszolgáltatottság

A kutatásból kiderül, hogy a „18-79 éves lakosság 45%-a rendelkezik legalább egyhavi jövedelmének megfelelő likvid tartalékkal”. Számításba véve hogy az álláshely keresői járadék leghosszabb folyósítási időtartama szűk három hónap (90 nap), a járadékra jogosító tényező az igénybevételi kérelmet megelőző 3 évben szerzett 360 napos jogosultsági idő (ebbe bele számít a munkaviszony, közfoglalkoztatottság keretében végzett munka, és a vállalkozói tevékenységek), illetve Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat 2021-es kutatása szerint (https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/1/8/8/4/doc_url/nfsz_havi_reszletes_adatok_2021_12.pdf) (az átlagos munka keresési idő 460 nap, azaz 16 hónap, akkor abból könnyen kikövetkeztethető, hogy a háztartások miért csak 55%-a tudna hitelfelvétel, vagy elköltözés nélkül átvészelni egy hónap jövedelem kiesést . A mástípusú jövedelemforrások hiányából szinte automatikusan következik, hogy a munkabér válik a háztartások létfenntartáshoz szükséges bevétel főforrásává, amely a háztartások, saját egészségügyi állapotához kötődő, kiszolgáltatottságát determinálja. Kiszolgáltatottá teszi a kielégítő mennyiségű vésztartalékok, hiánya a munkavállalókat a foglalkoztatójukkal szemben, ami gyengíti pozíciójukat bértárgyalás során, illetve a huszonegyedik század egyik leghatékonyabb bérből származó jövedelem növelésére szolgáló eszköznek, a job-hopping-nak, azaz a rövid, néhány évenkénti munkahely váltásnak, az alkalmazását is megnehezíti.

A Pew Research Center friss kutatása szerint (<https://www.pewresearch.org/social-trends/2022/07/28/majority-of-u-s-workers-changing-jobs-are-seeing-real-wage-gains>) a 2021 áprilisa és 2022 márciusa között munkahelyet váltók 60%-a növekedést tapasztalt reálbérében, míg azoknak, akik a munkáltatójuknál maradtak mindösszesen 47%-a tapasztalt reálbér növekedést, ezen trend a globalizáció, és az Európai Unió és az USA

erős gazdasági kapcsolatának, illetve a távmunka térnyerésének köszönhetően, nagy magabiztosággal feltételezhető, hogy Magyarországon is megfigyelhető lesz. Fix jövedelem hiányában, a váratlan kiadások esetén legkiszolgáltatottabb a késő tizenévesek és huszonévesek korosztálya volt.

2.11.3. Pénzügyi célok

A teljes lakosság kevesebb mint fele (47,5%-uk) rendelkezik, a pénzügyi jóléthez elengedhetetlen, pénzügyi célokkal. A harmincasok, azaz a kiépült egzisztenciával rendelkező korosztály, a gyermekes háztartások, és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők vannak legjobban reprezentálva a pénzügyi célokkal rendelkezők között. Tíz célokkal rendelkező megkérdezett közül majd kilenc aktívan tett pénzügyi céljaikért, például csökkentették kiadásukat. A célokkal rendelkezők 20%-a jelölte meg céljának a lakás vagy ház vásárlást, ezzel az ingatlanvásárlás volt a legtöbbször által áhított cél. Pénzügyi lexikális műveltségi hiányosságokban a kutatás szerint a lakosság nem szenved. Statisztikai kuriózum, hogy mivel az ismertség és használat, egyes termékeknél sohasem egyenlő, illetve különbségek mértéke arányaiban is eltérnek a nagyegésztől, előfordulnak olyan termékek melyek abszolút ismertségükben alul maradnak egy másik termékkel szemben, viszont aktív felhasználókat tekintve leelőzik azokat.

2.11.4. Pénzügyi termékek ismeretéről és használatáról szóló kutatás

A lakosság körében legtöbbször ismert és használt pénzügyi termék, a folyószámla volt. A lakosság majd háromnegyede használta ezt a fajta pénzügyi terméket. A korábbi, munkabér központú jövedelemszerzési stratégiának hegemoniáját indikálja a lakosság körében, a tranzakciót lebonyolító pénzügyi termék felülreprezentáltsága. A biztosítás volt a második legnépszerűbb, viszont csak a megkérdezettek kevesebb mint fele rendelkezik biztosítással, annak ellenére, hogy majd 97%-uk ismerte őket. Személy szerint, a jelentős különbséget, az ezzel foglalkozó cégek agresszív marketing kampányainak és értékesítési stratégiájuknak tulajdonítom. Magyarországon a leggyakrabban használt bankkártya típus a debit, vagy másnéven betéti kártya volt, oly annyira, hogy a Magyar Nemzeti Bank bankkártyákról szóló tájékoztató anyagai szerint (<https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/bankkartyak>) „A magyarországi bankok által

kibocsátott bankkártyák 98 százaléka úgynevezett debit vagy betéti kártya”. A hitelkártya konstrukciójának magas ismeretsége és alacsony felhasználói bázisa közötti hatszoros különbséget, a termék hírhedségére, pontosabban a kitöltők média fogyasztási szokásokra vezethetők vissza. A pénzügyi célok elérését szolgáló további termékek, mint a különböző hitelek, a kötvény, részvény, befektetési számla, a takarékos számlát leszámítva, mind-mind 10% alatti abszolút felhasználói bázist értek el.

2.11.5. Pénzügyi döntéshozatal mechanizmusok

A megkérdezettek nagyjából huszonöt százaléka készít költségvetést. A költségvetés készítő között felülreprezentáltak a felsőfokú végzettséggel rendelkezők, illetve a kutatás legfelső jövedelemsávjába tartozók. A kutatást megelőző utolsó 2 évben pénzügyi termékeket igénybe vevők több mint, egyharmada csempészett tudatosságot döntési algoritmusába, tehát az alternatívákat mérlegelve nyitotta meg választott folyószámláját. A megkérdezettek saját véleménye a pénzügyekkel kapcsolatos tudatosságukról, korrelált a jövedelmükkel, tehát a magasabb jövedelem osztályba tartozókra volt jellemzőbb, hogy saját pénzügyi műveltségük minőségét átlag felettinek gondolják.

2.11.6. Kvízkérdések

Az OECD kutatás 8 zárt kvíz jellegű kérdéssel is felmérte, a résztvevők képességeit. A megkérdezettek átlagosan kevesebb, mint 6 (5,7) kérdésre tudtak választ adni. A háztartások, majdnem kétharmada tehát 5, 6, 7, kérdésre tudta a választ. A legtöbb sikertelen fejtörést, a megkérdezettek, a (kamatos-)kamat kérdések esetén vétették, melyek hitelfelvételnél és befektetések esetén legrelevánsabbak. Nem meglepő módon, a portfólió optimalizációra vonatkozó kérdésre tudták a legkevesebben a választ, de ez a pénzügyi ismeretekre vonatkozó kérdések eredményeiből előre kiszámítható volt, nem okozott meglepetést. A legjobban tisztában az emberek, nem megfelelő módon, az infláció fogalmával voltak.

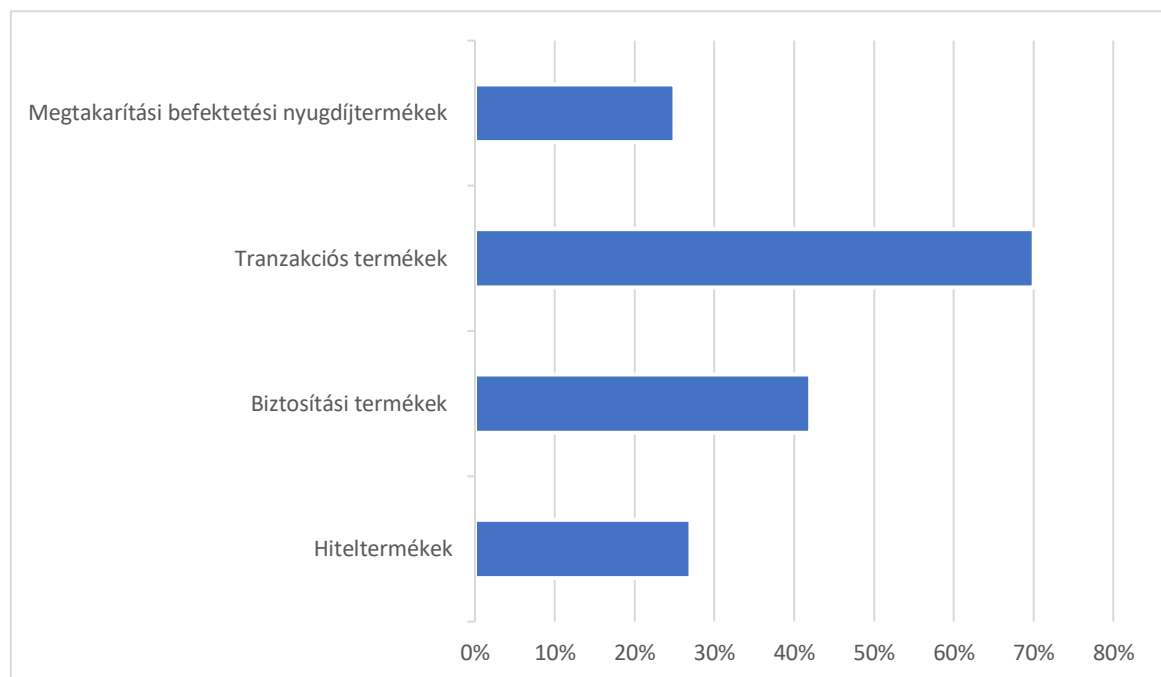
A 2015-ös kutatás utolsó fejezetét a technikai jelentés megalkotói, az „új” adatok összehasonlításának szentelték az azt megelőző 2010-es kutatás adataival. A 2008-as válságból való kilábalás, és a felívelő pályán mozgó gazdaság következményeképp 7%-kal csökkent a költségvetést vezető háztartások száma így már csak a felmértek negyede

vezette konzisztensen a háztartás bevételeit és kiadásait. A visszaesést legjobban a nőknél és a 30 év alattiaknál figyelték meg a kutatók. A pénzügyi termékek ismerete közül a legnagyobb emelkedést a pénzgyarapítást szolgáló termékek produkálták, ennek hátterében is nagy valószínűséggel az akkori a konjunkturális környezet áll. A monetáris terméket igénybevétele, vásárlása előtti pénzintézetben belüli tájékozódás erősödött a tájékozódás mentességgel szemben, a több pénzintézet ajánlatait összehasonlító aránya nem változott. A kitöltők döntő többségénél továbbra is a szolgáltató értékesítést szolgáló munkatársa által adott verbális, vagy prospektust alkalmazó tájékoztatása szerepelt, a tájékozódási csatornák tekintetében, első helyen. Az akkoriban domináns konjunkturális gazdasági folyamatok és optimizmus egyik legnagyobb szembeötlő externáliája Mellan költekező attitűd archetípusának nagyfokú térnyerése volt, azaz, hogy „a lakosság pénzügyeit tekintve kevésbé megfontolt, gondos és előrelátó lett.”.

2.12. 2018-as felmérés

A szintén 1000 fős és a Pénz Iránytű alapítvány által alkotott, vezényelt kutatás ugyanazokat a területeket vizsgálta. (<https://penziranytu.hu/penzugyi-tudatosag-fejlesztese-segiti-csaladok-anyagi-biztonsagot>) +A költségvetést készítő aránya az egész lakosság arányában a kutatásban 5%-kal csökkent, ez immáron már 12%-os csökkenést jelent a 2010-es adatokhoz képest. Mindezek ellenére a megtakarítók aránya a három évvel korábbi kutatás során mért, a legmagasabb, Magyarországon fellelhető áfa kulccsal megegyező értékű 27%-ról a lakosság több mint felére, 51,6%-ra nőtt. A családokkal szembeni erős rezisztenciája a társadalomnak még szignifikánsabb lett, ugyanis az 3%-ról 0,9%-ra csökkent. A kamatos-kamat kvízkérdésre történő válasz az évtized második felében is problémát okozott a magyar lakosságnak, az egyszerűbb számítási feladatot ugyanis csak a kitöltők 18,3% tudta elvégezni. Az inflációra való helyes válaszok csökkenésének oka lehetett az akkor igencsak alacsony inflációs környezet, mint ahogy az inflációs számokat (2015-ös érték kivételével) korábbi számításhoz szükségeltetően megállapítottam, a jelentés elolvasáskor a hipotézis bennem is egy valószínű magyarázatként merült fel. A fogyasztói árindex százalékos növekedése, 2015-ben 0,1% 2016-ban 0,4%, 2017-ben 2,4%, 2018-ban 2,9% volt. A három évvel későbbi kutatásból kiderül még, hogy továbbra is a 30-as feletti 60-as alatti korosztály, amely a legtudatosabb pénzügyeivel kapcsolatban, tehát az egzisztenciával rendelkező és

aktív munkavégző korosztály. Szignifikáns, pozitív összefüggést találtak még továbbá a kutatók a technológia használat és a pénzügyi képességek fejlettsége között, ez azt indikálja, hogy a pénzügyileg tájékozottabb résztvevők az internet segítségével tájékozódnak.

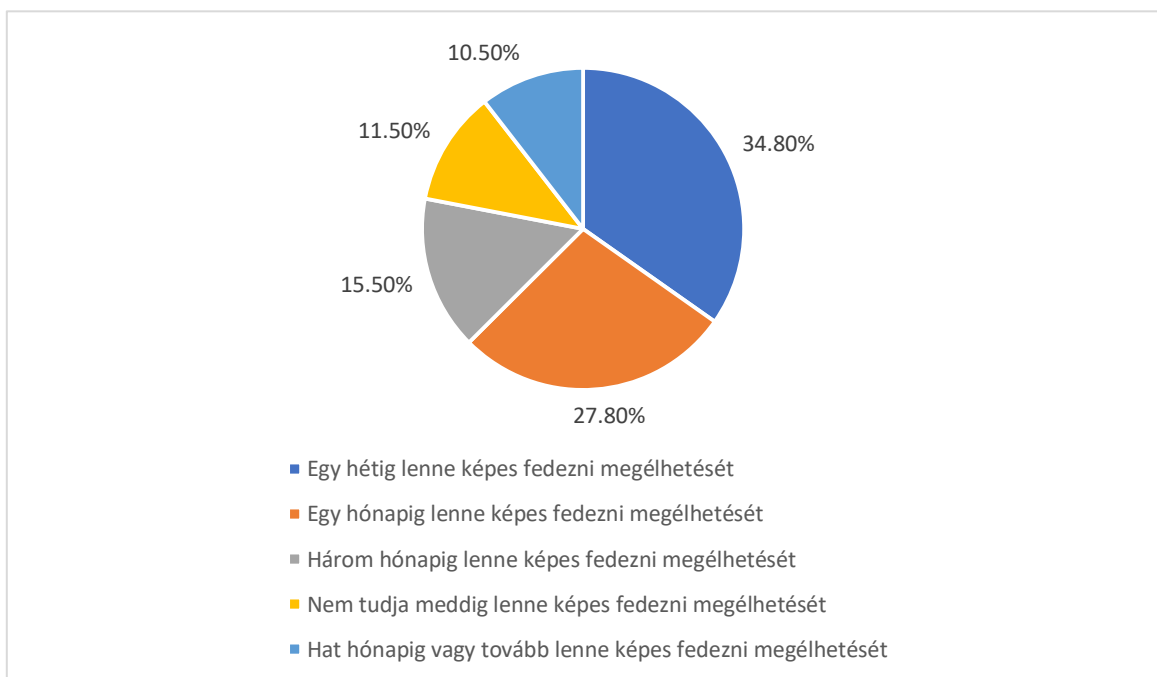
5.ábra: Pénzügyi termékekbirtoklási aránya

Forrás: Saját szerkesztés

Pénzügyi termékek ismertsége és használtsága szempontjából a magyarok körében továbbra is dominánsnak voltak a fizetést szolgáló termékek, mint a folyószámla, a mobil fizetési számla, és előre fizetett betéti számla. A megkérdezettek 70%-a rendelkezett ilyen típusú termékkel. A fizetést szolgáló termékeket népszerűségben a biztosítási termékek követik 42%-kal, őket követik a pódium legalsó fokán a hiteltermékek, mint a hitelkártya, jelzáloghitel, fedezetlen banki hitel, ingatlanfedezetű hitel, és a mikrohitel. A

megtakarítási/ befektetési/ nyugdíjtermékek a legkevésbé népszerűek, mindössze a lakosság negyede által (25%) birtokoltak. Befektetési termékek a takarékszámlák, befektetési számlák, kötvények, részvények és a nyugdíjpénztár tagságok.

Jövedelemforrás kiesésre való rezisztenciát tekintve a háztartások több mint harmada (34,8%) nem bírná egy hétnél tovább fedezni a megélhetéséhez szükséges költségeket megtakarításaiból. Továbbá, a megkérdezettek több mint negyedét, 27,8%-át is nagyjából egy hónapig szolgálnák ki megtakarításaik, ez azt jelenti, hogy a magyar háztartások 60%-a, jövedelem forrásának elvesztése esetén nem bírná fedezni külső segítség, forrás, azaz hitel vagy segély, esetleg javainak értékesítése nélkül, a létfenntartáshoz szükséges kiadásait.

6.ábra: Jövedelem kiesés rezisztencia

Forrás: Saját szerkesztés

2.13. 2022-es felmérés

A Pénziránytű Alapítvány egy hasonló jellegű kutatást 2022-ben is megismételt (<https://penziranytu.hu/penzugyileg-tudatosabba-es-korultekintobbe-valtunk>), kutatásának minta elemszáma fele annyi volt, azaz ötszáz fő kikérdezésével készült. 2022.

március 24.-én megosztott kutatásáról szóló sajtóközlemény, a szakdolgozat készültének időpontjában, az alapítvány egyetlen nyilvánosságra hozott kutatása, ami a koronavírus járványt követően, készült. A felmérést végző kutatók egy erőteljes erősödést állapítottak meg pénzügyi műveltség tekintetében a lakosság körében. Az általam is vizsgált egyetemista, vagyis késő tizen- huszonéves korosztályban egy majdnem kétszeres szorzó emelkedés volt tapasztalható pénzügyi célalkotás terén, ugyanis a 2018-as 1000 fős felmérés során, még csak a korosztályban megkérdezettek kevesebb mint fele (42%-a) rendelkezett pénzügyi célokkal, ez 2022-re két százalékpont híján odáig növekedett, hogy minden tíz huszonévesből majdnem nyolc rendelkezik a kutatást témájához kapcsolódó célokkal (78%-uk). Szintén üdvözlendő tendencia, hogy a magasabb pénzügyi tudatossággal rendelkezők csoportjánál a felsőfokú végzettséggel rendelkezők mellé csatlakoztak a középszintű (gimnáziumi, szakgimnáziumi) végzettséggel rendelkezők. A jelentésből továbbá kiderült, hogy a családok immáron 40 %-a készít költségvetést. Az egyre több pénzügyi célt kiszolgálólag, a célokkal rendelkező háztartások immáron 59%-a rendelkezik befektetésekkel.

3. SAJÁT KUTATÁS

A kérdéseket a korábban elemzett témakörök szerint az OECD kérdésalkotási metodikáját alkalmazva alkottam meg. A kutatásom online kérdőívet használtam, mely kérdőívet a Google Forms nevű űrlap készítő programmal alkottam meg. Az összeállított kérdéssor szakmai és szoftveres hiba mentességét, valamint a kérdések érthetőségét egy 10 fős csoporttal teszteltem. A kérdőívet kizárólagosan online terjesztettem, kifejezetten egyetemistákat célzó, tömörítő csoportokban. A kérdőívre érkezett válaszokat a Microsoft Excel nevű táblázatkezelő programmal elemeztem és vizualizáltam. A kérdőív kitöltésében csak a Magyarországon élő, és hallgatói jogviszonnyal rendelkező egyének részvételi kérelme volt elfogadott. Nemi identitás alapján a válaszolókat két részre osztottam férfiakra és nőkre. Azon olvasóknak, kik számára ismeretlenek a kérdőívben a jövedelemsávok szélsőértékeiként feltüntetett összegek, tájékoztatóul szolgáljon, hogy esztétikai okokból, a korábban 2023-as értékükre konvergált összegeket tízezres nagyságrendben felfelé kerekítettem. Tételesem, az abszolút alsó határként szolgáló 247

225 forintból 250 000 forint lett, a 414 700 forintot pedig matematikai szempontból rendhagyó módon 420 000 forintra kerekítettem, ezzel a lépéssel egy fajta pesszimistább inflációs várakozást szimulálva. A kérdőív kvízkérdésekre fókuszáló fejezetének pénzügyi műveltségi kérdéseit a GfK Hungária Kft. által levezényelt kutatás technikai jelentésében leírt témakörök alapján készítettem el. A kutatásom nem reprezentatív.

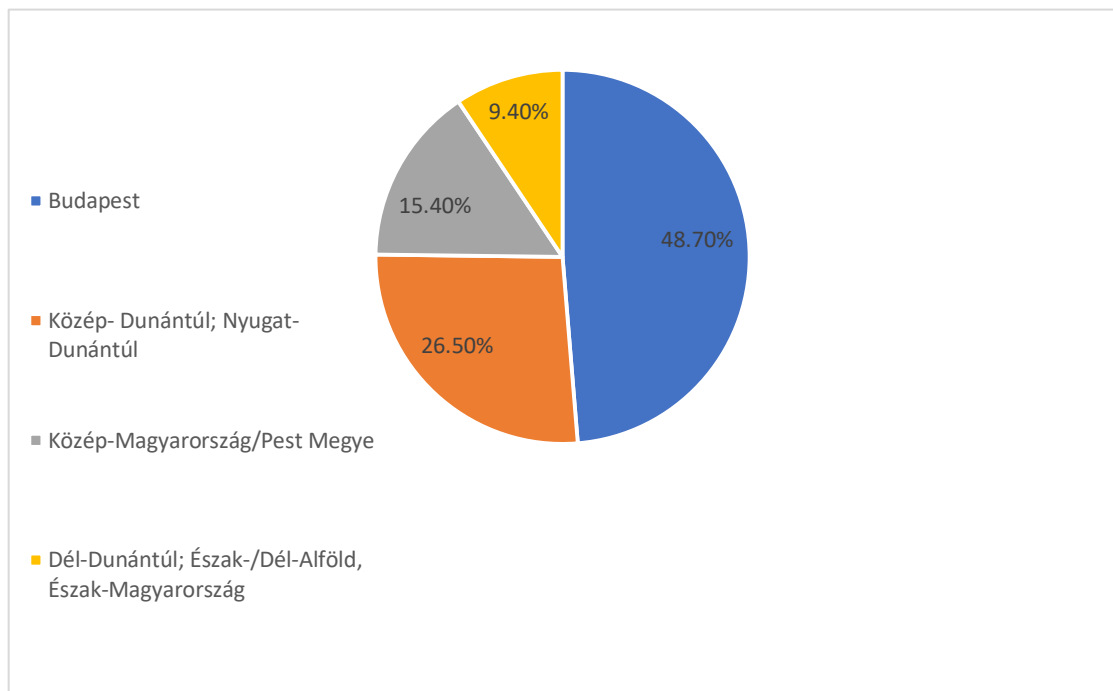
3.1. Hipotézisek a kutatás eredményére vonatkozólag

- A kérdőívet kitöltő egyetemisták, tehát a járvány ideje alatt is késő kamasz, fiatal felnőttek a pandémia, illetve a szomszéd országban dúló háború okozta gazdasági krízisek hatására, bizonytalanabbak lettek jövőjükkel kapcsolatban, előre tervezőbbek lettek pénzügyikkel kapcsolatban. Többen fognak pénzügyi célokkal rendelkezni a kitöltők közül tehát, mint a korábbi felmérések során, illetve legalább akkora arányban fognak tenni ezekért.
- A pénzügyekről történő tájékozódás virtualizálódni fog, tehát sokkal magasabb arányban lesznek reprezentálva azok, akik online tájékozódnak pénzügyi termékekről.

3.2. Kitöltők

A kérdőívet 131 fő töltötte ki, ebből $n=117$ minta volt statisztikailag értékelhető. Nemek szerint, a kitöltők fele-fele arányban képviselték, a két leggyakoribb ivari kromoszóma típust. A férfiak aránya a kutatásba 47,9%, míg a nők aránya 52,1% volt. A sokaságot tovább osztottam régió szerint is. Magyarország hét tervezési-statisztikai régióját csoportosítottam életszínvonal szerint, így összesen négy darab régióból választhattak a kitöltők. A fővárost azaz Budapestet, mint a legmagasabb életszínvonallal rendelkező régiót, illetve agglomerációját, vagyis gyakorlatilag Közép-Magyarországot, vagy ismertebb nevén Pest megyét érintetlenül hagytam. A maradék régiókat, vagyis ismertebb gyűjtőnevéen „vidéket”, két nagy csoportra osztottam, a magasabb életszínvonallal rendelkező régióra (Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl), illetve az átlagosan szegényebb régiókra (Dél-Dunántúl, Dél-Alföld, Észak-Alföld, Észak-Magyarország). A kitöltőim 48,7%-a fővárosból származik, őket követi magas gazdasági aktivitású régiók csoportjából származók, majd a Közép-Magyarországiak. A legkisebb elérése

kutatásomnak az alacsony gazdasági aktivitású régiókkal szemben volt, a kitöltők mindösszesen 9,4%-a származott az ország főként keleti területeiről.

7.ábra: Kitöltők régiók szerint

Forrás: Saját szerkesztés

A nem-budapesti résztvevőknek meg kellett válaszolniuk egy újabb lakhelyre vonatkozó kérdést is, a kérdés tárgya ez esetben a válaszoló lakhelyéről szolgáló település típusára vonatkozott. A kitöltők majdnem fele 46,7%-a lakik tíz- és ötvenezer fő közötti népességgel rendelkező városban, a válaszolók negyede megyeszékhelyen, vagy ötvenezerénél nagyobb lélekszámú településen. A kitöltőim közül legkevesebben faluban és tanyán laknak, az egy fő tanyáról származó kitöltőt autentikus módon személyesen ismerem. Tanulmányaik szerint a diákok, hat nagy területen tudták magukat identifikálni:

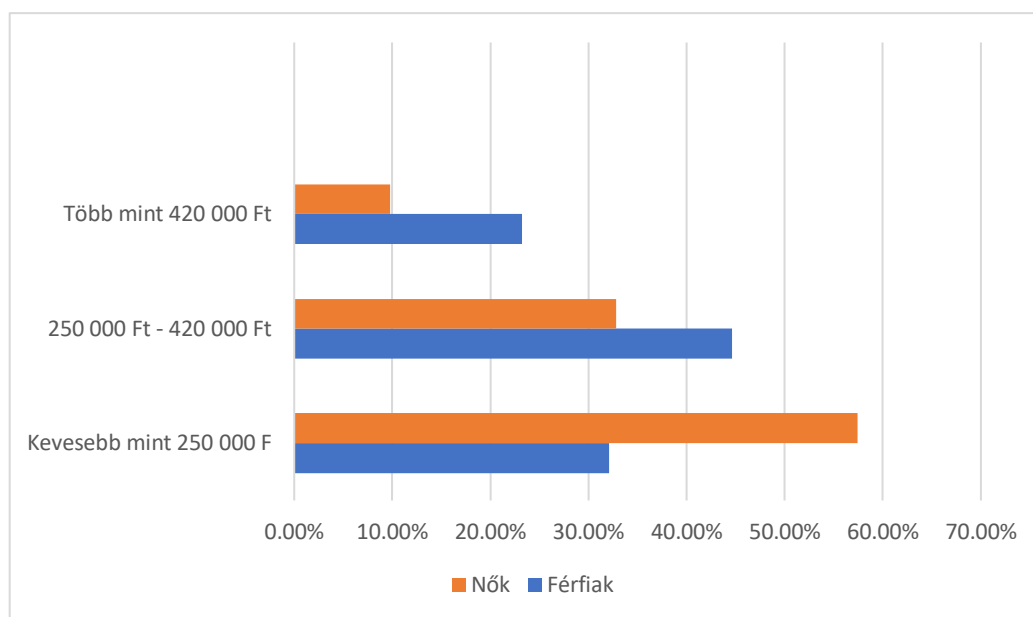
- STEM (például, alkalmazott matematikus, Gépészmérnöki, szoftvermérnöki)
- Humanities (például pszichológia, szociológia, politikatudomány)

- Art (például divattervezés, desing, film- és filmművészet)
- Health Sciences (például, nővérképzés gyógytornászat, gyógyszerészet)
- Law (például, jogász)
- Business (pédául, pénzügy, marketing, üzleti menedzsment)

Legtöbben az általam is legjobban kedvelt gazdaságtudományok területén folytatják tanulmányaikat (22,2%) a Business-t kevesebb mind két százalék lemaradással követik a természettudományokat, mérnöki tudományokat, technológiát és matematikát magába foglaló STEM (20,5%) területen tanulmányokat folytatók. A legkevesebb kitöltő a művészettudományok területéről érkezett (10,3%). A kitöltő diákok 43,6% fizeti maga a képzés költségét, a maradék 56,4% állami vagy alapítványi ösztöndíj keretein belül folytatja tanulmányait.

3.3. Jövedelmek eloszlása

Nettó jövedelmeket tekintve, a kitöltők majdnem fele kevesebb mint 250 000 Ft jövedelemmel, rendelkezik, legkevesebben, mint az várható volt a 420 000 Ft feletti jövedelemmel rendelkezők vannak a kitöltők 16,2%-a gazdálkodhat havonta ennyi tőkéből. Az általam gyűjtött adatok +/- 5% pontossággal, megegyeznek a 2015-ös, felnőtt lakosságra vonatkozó kutatás eredményeivel. Nemek szerinti jövedelem eloszlást tekintve, 420 ezer feletti jövedelemmel a férfiak 23,2%-a, a nők 9,8%-a rendelkezik, oly bár tűnik, hogy a nemek közötti jövedelem egyenlőtlenségek már a karrier elején szemmel láthatóak.

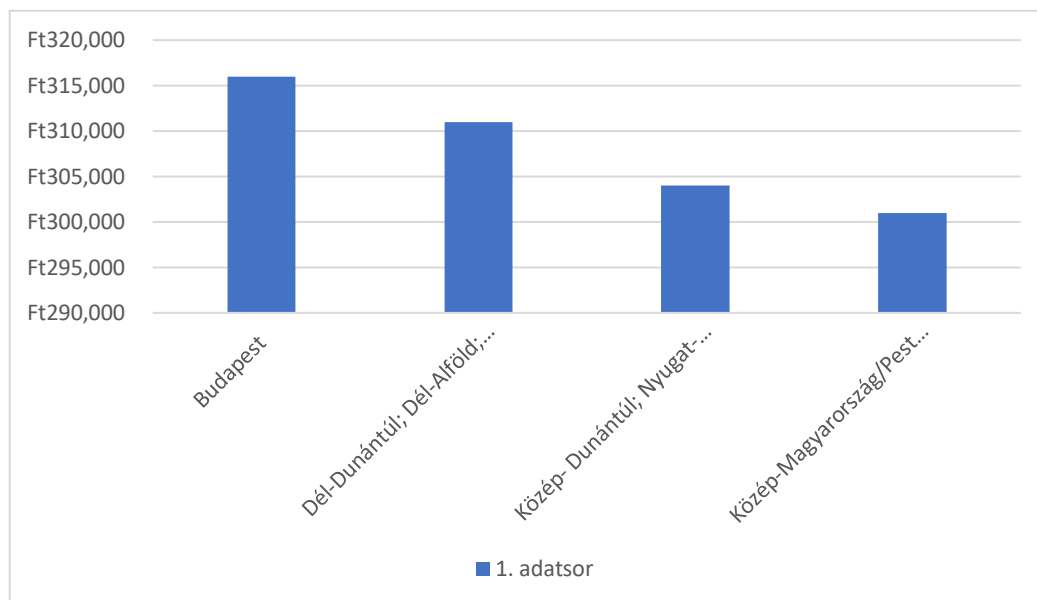

8.ábra: Havi jövedelem értékek nemek szerint lebontva

Forrás: Saját szerkesztés

A jövedelem különbségek az alsó jövedelem sávban is megmutatkoznak, ugyanis a férfiak esetében a kitöltők csak 32%-a, míg a 57,4%-a gazdálkodhat 250 000 Ft-nál kevesebből egy hónapban.

Régiók tekintetében, a legszegényebb régió Közép-Magyarország volt, ennek egy valószínű magyarázata, hogy a fővároshoz való közelség miatt az egyetemre való ingázás egy bevett gyakorlat, így sok esetben a diáknak nem kell albérletet fizetnie ahhoz, hogy Budapesten tudjon tanulni. Tovább igazolja hipotézisemet, hogy a fejlett tömegközlekedési infrastruktúrával rendelkező Közép-/Nyugat-Dunántúli régió a második legszegényebb kitöltőket tömörítette kutatásomban. A leggazdagabb régió, nem meglepő módon Budapest volt, egy meglepőbb adat azonban, hogy a második leggazdagabb régió a főleg keleti országrészeket tartalmazó régió volt. Ez azzal magyarázható, hogy a Magyarország déli része dőzsöl az egyetemi városokban (elég csak Szegedre, Debrecenre, Pécsre gondolni) illetve, hogy sok esetben lakhatási költséget kell fizetniük a kisebb népsűrűségű országrészből származóknak, hogy a fővárosban tanulhassanak.

9.ábra: Havi jövedelem értékek régiók szerint

Forrás: Saját szerkesztés

3.4. Költségek és azok fedezete

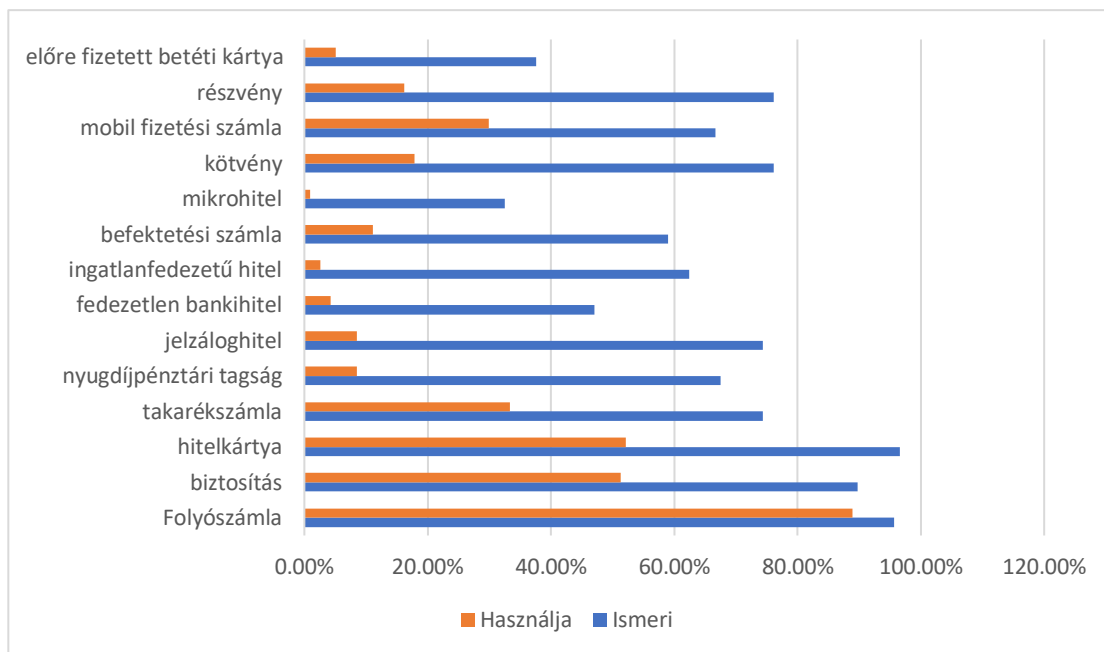
A hallgatók egy megdöbbentően magas arányánál (41,9%) fordult már elő, hogy költségeik meghaladták a kiadásait. Ez mind a 2018-as, mind a 2015-ös kutatás adatainál magasabb. A megkérdezettek 87,2%-a rendelkezik valamilyen pénzügyi céllal, ami majdnem duplája a 2015-ös 47%-os adatnak, valamint majd 10%-kal magasabb, mint a 2022-es Pénziárnyítú felmérésben szereplő érték. A legtöbben célnak a saját ingatlan vásárlását jelölték meg, 49%-uk. Az ingatlanvásárlást a családalapítás (gyerek vállalás, esküvő) követte 41%-kal a mindkét céllal rendelkezők között nagyfokú volt az átfedés. 38%-ot értek el a karrierépítéshez kapcsolódó költségek, mint a jogosítvány szerzése, álláshoz szükséges képesítés megszerzése. Az egyetemisták 16%-a jelölte meg az

adósság kezelést célnak, mint a diákhitel visszafizetése. Néhány kitöltő egyéni, felsorolásban nem szereplő célt adott meg, mint a „befektetésből passzív jövedelem” szerzése, „tartalékok felépítése, nyugdíjkassza” vagy a „megtakarítások felhalmozása”. A pénzügyi céllal rendelkezők 81,6%-a aktívan tesz pénzügyi céljainak eléréséért. A megkérdezettek 79,4%-a spórol, 45,1%-uk alkalmazott, 29,4%-uk befekteti megtakarításait, 27%-uk eladja meglévő vagyontárgyait. A válaszadók 6,9% vállalkozói munkajövedelemből is finanszírozza megélhetését, ami tekintve, hogy egyetemistákhoz szólt a kutatás egy roppant magas arány.

Arra a kérdésre, hogy saját megítélése szerint, fő jövedelemforrásai elvesztése esetén, saját megtakarításaiból, meddig tudná fedezni megélhetési költségeit, a válaszadók 60,7%-a felelt egy hónapnál kevesebbel. Ez a magas arány betudható annak, hogy a huszonéves egyetemisták nagy része még a szüleivel él. A maradék 39,3%-ot is érdemes fenttartásokkal kezelni, mivel a teljes önellátási tapasztalások hiányában az emberek hajlamosak alul becsülni a megélhetési költségeiket.

3.5. Pénzügyi termékek ismerete

A fiatalok által legismertebb pénzügyi termék, az OECD kutatások örök ezüstérmese, a hitelkártya 96,6%-kal. A hitelkártyát követi szorosan a folyószámla 95,7%-kal, majd leszakadóban, de még mindig a dobogó legalsó fokán, a biztosítás 89,7%-kal. A részvényeket és kötvényeket tizedszázalékra ugyanannyian ismerik (76,1%), valamint a takarékszámla is tekintélyes 74,4%-on áll, különös módon azonban a befektetési számla esetén az ismertségi szint már csak 59%, ezen elsőre logikátlanak tűnő jelenségnek egy lehetséges magyarázata a pénzügyi szabadság, passzív jövedelem eszményének elterjedése a fiatalok által fogyasztott tartalmakban és a közösségi médiákon. A tehetős életet bemutató videókban ugyanis sokkal többször bukkannak fel a részvény, kötvény varázsszavak, mint a befektetési számla, ami már első olvasatra sem egy keresőbarát szó.

10.ábra: Pénzügyi termékek ismeretének, használatának aránya

Forrás: Saját szerkesztés

3.6. Pénzügyi termékek birtoklása, azokról való tájékozódás módja

Bár a hitelkártya ismertség terén megelőzte a folyószámlát, a legtöbb egyetemista számára legelengedettebb pénzügyi termék még így is a folyószámla volt (88,9%). A hitelkártya 52,1%-a reprezentáltsága a válaszok között azt jelenti, hogy a fiatal magyarság egyre nyitottabb a (felelős) hitelhasználatra. A mobil fizetési számlával rendelkezők aránya a mintában 29,9% volt, ami majdnem százszor nagyobb arány, mint a 2015-ös mintában szereplő. Az érintésmentes fizetés ezen, korábban kevésbé elterjedt módjának magasabb reprezentáltsága alapján feltételezhető tehát, hogy az új technológiák jelentősen teret hódítottak az utóbbi évek folyamán. Arra a kérdésre, hogy „saját megítélése szerint Ön, milyen szintű pénzügyi műveltséggel rendelkezik?” a kitöltők 70,9%-a választott átlagos intelligenciát, 15,4%-a átlag felett és a maradék 13,7%-a átlag alatt.

Pénzügyi tájékozódási csatorna terén, „az interneten talált termékinformáció” válaszlehetőség toronymagasan 90,5%-kal nyert, mely messze túlszárnyalja a 2020 előtti kutatások bármelyikét. A másik szembeötlő eredmény, hogy a termék értékesítőtől kapott információkból csak a hallgatók 7,9%-a tájékozódik, ami a kitöltők azzal a felismerésével társítható, hogy nem érdemes olyantól tanácsot kérni, akinek abból van haszna, ha elad nekik valamit. A barátok rokonok befolyása, pénzügyi végzettség esetén 68,3%, végzettség nélkül 54% volt. Az előbbi két adat alapján az egyének saját mikrokörnyezete befolyásosabb a fiataloknál, mint az OECD 2015-ös kutatásában résztvevőknél volt (4,3% és 8,6%). További érdekesség, hogy a 2015-ös felméréshez viszonyítva, a barátok rokonok, szakmai hozzáértősége felértékelődött, az egyetemisták az adatok alapján már inkább hallgatnak meg hozzáértő ismerősöket. A szakértők véleményének előnyben részesítése egy laikus ismerősünkkel szemben, jele lehet annak, hogy az emberek pénzügyi attitűdje pozitívan változott, és már megfontoltabbak, körültekintőbbek egy pénzügyi termék vásárlása esetén.

3.7. Saját kérdések

A résztvevő kitöltőnek, 8 darab kvízkérdésre kellett, tudnia a választ melyet, a Pénziránytű 2015-ös technikai jelentésében szereplő kérdéstípusok alapján állítottam össze.

(https://penziranytu.hu/sites/default/files/csatolmany/oecd_kutatasi_eredmenyek_2015_11_02.pdf) A kérdéseket szubjektív megítélésem szerinti nehézségi sorrendben állítottam össze. A kitöltőknek tehát ezen nyolc kérdésre kellett legjobb tudásuk szerint válaszolni,

- Önnek havi jövedelme 100 000 Ft, 50%-át rezsire/lakhatásra, 25%-át élelmiszerre, a 10%-át egyéb költségek fedezésére költi, mekkora így az a havi összeg, amit maximálisan meg tud megspórolni?
- Mi az a pénzösszeg, amelyet a hitelt igénybe vevőnek vissza kell fizetnie a hitelezőnek, a kölcsön eredeti összegén felül?
- Mit lehet mondani általánosságban a magasabb kockázatú befektetésekről?
- Milyen hatással van a megfelelő diverzifikáció a portfólió kockázatára?

- Mi az infláció?
- Milyen hatással van az infláció a megélhetési költségekre?
- Ön 10 000 Ft-ot helyez el egy bankba 5% kamatozással éves szinten, az első év végére mennyi pénze lesz?
- Mennyi pénze lesz 2 év múlva annak a befektetőnek, aki ma elhelyez 10 000 Ft-ot a bankban évi 10%-os kamatozással, ha bank a kamatot évente tőkésíti?

A válaszolók átlagosan 6,63 kérdésre tudták a választ, ami majdnem egy egész kérdéssel több, mint a 2015-ös érték. Mind a nyolc kérdésre a beküldők 35,9%-a tudta a választ. Minimum 5 kérdésre a válaszolók 91%-a tudta a választ. A legtöbben az infláció hatását tudták a megélhetési költségekre. A legkevesebb embernek a kamatos kamatszámítással kapcsolatos feladat sikerült.

3.8. Hipotézisek vizsgálata

Az mindkét hipotézisem tesztelése során két különböző nagy minta arányait fogom összehasonlítani. Ezért kétmintás Z próbát fogok alkalmazni. A 2023-as adatokat a legjobban dokumentált, 2015-ös adatokkal fogom összevetni. A tudományosan közkedvelt 5%-os szignifikancia szinten (Kelly 2013).

$$Z = \frac{(\hat{p}_1 - \hat{p}_2)}{\sqrt{p \cdot (1-p) \cdot \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}}$$

Ahol:

$\hat{p}_1$ a 2015-ös minta aránya

$\hat{p}_2$ a 2023-as minta aránya

p a 2015-ös és a 2023-as minta egyesített aránya

n_1 a 2023-as minta elemszáma

n_2 a 2015-ös minta elemszáma

11. ábra: Z próba képlet

3.8.1. Első hipotézis vizsgálata

Az egyes számú hipotézisemhez kötődő adatokat a pénzügyi célokra vonatkozó kérdések válaszaiból lehet megállapítani. A megkérdezettek 87,2%-a válaszolt igennel arra, hogy rendelkezik valamilyen pénzügyi céllal. Az igennel válaszolók közül pedig 81,6%-a aktívan tesz pénzügyi céljainak eléréseért. Ebből egy egyszerűbb szorzással kiszámolható, hogy az egész minta 71,15 % fogja képezni a 2023-as minta arányát. A 2015-ös kutatás során a válaszolók 47%-a állította, hogy rendelkezik pénzügyi célokkal és 88%-uk aktívan tett is pénzügyi céljai eléréseért. Az idei arány meghatározásánál használt számítási módszer segítségével megállapítható, hogy az 1000 fő 41,36%-a fogja képezni a 2015-ös minta arányát. A Z próba képletébe szükséges, két minta egyesített arányát a (p) képlettel lehet kiszámolni.

$$p = \frac{n_1 \cdot \hat{p}_1 + n_2 \cdot \hat{p}_2}{n_1 + n_2}$$

Ahol:

$\hat{p}_1$ a 2015-ös minta aránya

$\hat{p}_2$ a 2023-as minta aránya

n_1 a 2015-ös minta elemszáma

n_2 a 2023-as minta elemszáma

12. ábra: Két minta egyesített arányának képlete

- A $H(0)$ hipotézisem az, hogy az általam mért sokaság esetében kisebb vagy egyenlő a pénzügyi tervekért tevők aránya, mint az Pénziránytű alapítvány által mért sokaságban.

- A $H(1)$ hipotézisem az, hogy az általam mért sokaság esetében nagyobb a pénzügyi tervekért tevők aránya, mint az Pénziránytű alapítvány által mért sokaságban.

5%-os szignifikancia szint esetén a standard normális eloszlás kumulatív eloszlásfüggvényéből állapíthatjuk meg a jobb oldali Z kritikus értéket, mely mindhárom hipotézisem vizsgálata során „1,645” lesz. Az elfogadási tartomány pedig szintén mindhárom hipotézis vizsgálat során $(1,645 + \infty)$ lesz.

Első lépésként a 2015-ös és 2023-as arányt behelyettesítem az egyesített arány kiszámolását szolgáló képletbe.

$$p = \frac{1000 \cdot 0.4136 + 117 \cdot 0.7115}{1000 + 117} \approx 0.4379$$

13. ábra: Adatok behelyettesítése a két minta egyesített arányának képletébe

Forrás: Saját szerkesztés

A p adat (0,4379) kiszámítását követően a szükséges adatokat beillesztem a Z próba képletbe.

$$Z = \frac{(0.4136 - 0.7115)}{\sqrt{0.4379 \cdot (1 - 0.4379) \cdot \left(\frac{1}{1000} + \frac{1}{117}\right)}} \approx -6.896$$

14. ábra: Adatok behelyettesítése a Z próba képletbe

Forrás: Saját szerkesztés

Az így kapott eredmény (-6,896) az elfogadási tartományon kívülre esik, tehát elutasítjuk a $H(0)$ hipotézist. A következtetésem így igaz, hogy a járványt követő, saját felmérésemben nagyobb számmal lesznek pénzügyileg előre tervezők, mint a 2015-ös kutatásban.

3.8.2. Második hipotézis vizsgálata

A következő feltételezésem kutatásom elején az volt, hogy az én mintámban szereplő egyének jobban fognak teljesíteni majd a pénzügyi műveltségi kérdések során, mint a 2015-ös kutatást kitöltők.

Egyetemista mivoltukból fakadóan a kitöltők 100%-a vett igénybe a kérdőív kitöltést megelőző két évben valamilyen pénzügyi terméket. Tehát a második hipotézisem 2023-as elemszáma 117 lesz. A Pénziránytű alapítvány által felmérté 232. A 117 főnek 90,5%-a tájékozódott internet keresztül az arányszám ez esetben tehát 0,905 lesz. A 2015-ös arányszám $\frac{19}{232}$ azaz 0,0819.

- A $H(0)$ hipotézisem az, hogy az általam mért sokaság esetében kisebb vagy egyenlő azok aránya, akik online tájékozódnak pénzügyi termékekről, mint az Pénziránytű alapítvány által mért sokaságban.
- A $H(1)$ hipotézisem az, hogy az általam mért sokaság esetében nagyobb a pénzügyi azok aránya, akik online tájékozódnak pénzügyi termékekről, mint az Pénziránytű alapítvány által mért sokaságban

A hipotézis vizsgálat első számítása, az egyesített arány számítása lesz.

$$p = \frac{232 \cdot 0.0819 + 117 \cdot 0.905}{232 + 117} \approx 0.3736$$

15. ábra: Második hipotézisem adatainak behelyettesítése a két minta egyesített arányának képletébe

Forrás: Saját szerkesztés

Ezt követi az adatok Z próbába való behelyettesítése.

$$Z = \frac{(0.0819 - 0.905)}{\sqrt{0.3736 \cdot (1 - 0.3736) \cdot \left(\frac{1}{232} + \frac{1}{117}\right)}} \approx -20.32$$

16. ábra: Második hipotézisem adatainak behelyettesítése a Z próba képletbe

A kapott érték $(-20,32)$ ismételten elfogadási tartományon kívülre esik, így itt is elutasítjuk a $H(0)$ hipotézist. Tehát nőtt az internetről tájékozódók aránya. Olybá tűnik, hogy a pandémiából fakadóan távmunka nagyobb szintű elterjedtsége nem csak a vállalati megbeszéléseket, de a pénzügyi termékekről való tájékozódást is virtualizálta. Akár statisztikai számítással történő hipotézisvizsgálat nélkül is magabiztosan állítható, hogy az egyetemisták nagyobb arányban használják az internetet termékinformáció szerzésére.

4. ÖSSZEFOGLALÁS

A pénzügyi műveltség elengedhetetlen, ahhoz, hogy megfelelő pénzügyi biztonságban, életkörülmények között élhesse mindennapját az egyén. A magas pénzügyi műveltség nem csak az egyénnek, hanem a társadalom számára is egy hasznos tulajdonság. Az utóbbi idők fiskális és monetáris, pénzügyi-politikai igyekeztetői, tovább erősítik az általános érvet, hogy nemzetileg általános jólétet, csak egy művelt erős középosztállyal lehet elérni. A fejlett társadalmaknál, így hazánknál is fellelhető urna alakú korfa, következtében az egyének az öngondoskodás felé kell fordulnia, ha fent akarja tartani, életminőségét az élet minőség növeléséről már nem is beszélve. Ha Öngondoskodásról esik szó, nem csak a jövőbe, hanem akár a holnapba is kell tekintenünk. (<http://real.mtak.hu/110851/>) Létfontosságú, hogy az emberek minél fiatalabb korban elsajátíthassák a takarékoskodás, befektetés tudományát, hogy azt minél előbb alkalmazni is tudják. Azaz nem csak az iskolai tantermek, hanem a családi közösségek is pénzügyi tudatosságra neveljék a felnövekvő generációkat. (Zsótér 2012)

Ugyan a járványhelyzet Magyarországon hivatalosan 2021. június 24-én szűnt meg, amikor a parlament megszavazta a veszélyhelyzet megszüntetését, azonban a globalizációból kifolyólag kialakult gazdasági összefonódások, illetve az ország történelmi kompromisszumai miatt fakadóan gazdasági válsághelyzetek sokk esetén, érzékenyebben reagál, erősebb reakciót mutat a világ gazdaság külső ingereire, (Majoros 2007) mint belső kormányzati döntésekre. A koronavírus alatt, meghozott intézkedések, nevezetesen a kijárási tilalmak, béklyót helyeztek az egyik leghumán erőforrás központú árutípusra, a szolgáltatásokra, ennek drasztikusságát fokozván megjegyezném még továbbá, hogy az általam vizsgált egyetemista, hallgatói jogviszonnyal rendelkező korosztály igencsak felülreprezentált a különböző éttermek (Formádi 2009), gyógyfürdők, kávézók, szállodák, személyzetében. Ez is bizonyítja, hogy még konjunktúrák idején is, mindenféle gazdasági előjel nélkül elveszíthetjük jövedelmünket. A személyes tragédiákat már nem is említve A pénzügyi ismeretek fejlesztése tagadhatatlanul összetett és sokrétű kihívás, és késleltetett gyümölcsözésű vállalkozás, amely a magán és az állami szektor szoros együttműködését kívánja meg, a nonprofit szervezetektől kezdve a vállalatokon át a kormányzati szervekig. És legjelentősebb súllyal a háztartások saját elköteleződését.

Az anyagi biztonság egyet jelent napjainkban a pénzügyi tudatossággal mivel a megfelelő körültekintés és tájékozottság nélkül a világ legnagyobb vagyonát is el lehet költeni. Ezért fontos, hogy az egyén körültekintően ossza be a keresetét és megfelelően tájékozódjon kiadásairól és befektetéseiről hiszen egy kisebb összegű fizetést is okosan be lehet osztani, sőt akár gyarapítani is lehet, ha az illető megfelelően jártas a pénzügyi tudatosság és befektetések terén.

A 2019-ben induló koronavírus járvány nagy csapást mért az egész világra világgazdaság nagy mértékű inflációval került szembe. Rengeteg ember veszítette el a munkahelyét és ami szintén azt támasztja alá, hogy egyre fontosabbá válik napjainkban a pénzügyi tájékozottság és a megfelelő takarékoság.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Ács, A. (2009) Út a válsághoz, Hitel intézeti szemle, Vol. 8, No. 4
2. Csiszárík-Kocsir. Á. (2022) Az egyéni pénzügyi döntéseket determináló szocializáció a pénzügyi műveltség aspektusából. Pénzügyi Szemle, Public Finance Quarterly. Vol. 67, No 4, pp. 577-594.
3. Csorba. L. (2020) Pénzügyi kultúra és pénzügyi műveltség, a pénzügyi magatartás meghatározó tényező, Pénzügyi Szemle, Public Finance Quarterly, Vol. 65, No. 1
4. D. Korczak (2017) Introduction, Money Matters, Financial education in Germany, Vol. 15, No. 15
5. Formádi. K. (2009) Professzionizáció új iránya a turizmus szektorban, PhD. értekezés. Budapest Corvinus Egyetem, Budapest.
6. Kelly, M. (2013) Emily Dickinson and monkeys on the stair; Or: What is the significance of the 5% significance level? Significance, 10 (5). pp. 21–22.
7. Kovács. L, Nagy. E. (2022) A hazai pénzügyi kultúra fejlesztésének aktuális feladatai, Gazdaság és Pénzügy, Vol. 9, No. 1 pp. 3, 8.
8. Jakovác. K, Németh. E. (2017) A pénzügyi kultúra fejlesztésének nemzeti stratégiái: tapasztalatok és tanulságok, RO PUBLICO BONO, Magyar Közigazgatás, Vol. 2017, No.1, pp. 196–211.
9. Lukács. P. (2004) Portfólió optimalizálása várható hozam-variancia - és várható hozam-cvar-modellel: Az extrém veszteségek előfordulási esélyeinek minimalizálására épülő portfólió optimalizáló modell. Vezetéstudomány - Budapest Management Review, 35 (2).pp. 34-41.
10. Dr. Madár. P, Dr. Schepp Z, Dr. Szabó. Z, Dr. Szabellédi. I, Ifj, Dr, Zeller. Gy. [et al.] (2001) *Pénzügyek Alapjai*, 29-39, UNIÓ Lap-és Könyvkiadó Kereskedelmi Kft, Budapest.

11. Madarász, A. (2009) Buborékok és legendák, Közgazdasági Szemle, Vol. 2009, No. 56, pp. 609–633
12. Magas. I. (2010) A pénzügyi hatása kis nyitott gazdaságokra: Magyarország esete, International Relations Quarterly Vol. 1. No. 3
13. O. Mellan (1997) *Barátságban a pénzzel*, Helikon Kiadó, Budapest
14. Pogátsa. Z (2022) *A Globális Elit*, Kossuth Kiadó, Budapest
15. Zsótér. B, Nagy. P (2012): Mindennapi érzelmeink és pénzügyeink. *Pénzügyi Szemle*, Vol. 57, No.3, pp. 310–321

Elektronikus hivatkozások

1. A bankellenesektől a kockázatvállalókig: mennyire szeretik a bankokat a magyarok? (2020) Portfólió, Elérhető: <https://www.portfolio.hu/bank/20200511/a-bankellenesektol-a-kockazatvallalokig-mennyire-szeretik-a-bankokat-a-magyarok-431110> (utolsó letöltés: 2023.04.04)-
2. Allan M.M. (2022) The GameStop Episode: What Happened and What Does It Mean? Milken Institute Review. Elérhető: <https://www.milkenreview.org/articles/the-gamestop-episode> (utolsó letöltés: 2023.05.04.)
3. Amanda. A. (2017) Fintech for Boomers: Follow the money. BBVA Research.U.S. Economic Watch. Elérhető: <https://www.milkenreview.org/articles/the-gamestop-episode> (utolsó letöltés: 2023. 04.03.)

4. A pénzügyi tudatosság fejlesztése segíti a családok anyagi biztonságát is, Pénziránytű Alapítvány (2020) <https://penziranytu.hu/penzugyi-tudatossag-fejlesztese-segiti-csaladok-anyagi-biztonsagat> (utolsó letöltés 2023.02.16)
5. A. Atkinson_Measuring financial literacy (2011) Elérhető: <https://www.oecd.org/finance/financial-education/48994207.pdf> (utolsó letöltés: 2023.01.14.)
6. Az NFSZ adatainak összefoglaló táblázata (2021) Elérhető: https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/1/8/8/4/doc_url/nfsz_havi_reszletes_adatok_2021_12.pdf (utolsó letöltés: 2023.02.05.)
7. Balog, Á. (2023) Adóelkerülés és rejtett gazdaság Magyarországon. MNB. (19-30 o.) Elérhető: <https://www.mnb.hu/letoltes/balog-15-30.pdf> (utolsó letöltés: 2023.05.14.)
8. Eco-Vista Kft. (2016): Növekedési képességünk és a rejtett gazdaság. Parlament.hu Elérhető: <https://www.parlament.hu/documents/126660/769617/N%C3%B6veked%C3%A9si+k%C3%A9pess%C3%A9g%C3%BCnk+%C3%A9s+a+rejtett+gazdas%C3%A1g+%282016%29.pdf/963758a6-0509-4c7e-bb90-7fa6a670e9c7>
9. Együttműködési megállapodás a pénzügyi kultúra fejlesztés területén (2008) Magyar Nemzeti Bank, Elérhető: [Microsoft Word - 04 15 MNB PSZAF megallpodas penzugyi kultura fejlesztese.doc](#) , (utolsó letöltés: 2023.03.19.) pp. 1.
10. Elemzés Központ, Robinhood bróker cég: Kisbefektetők új kategóriája jött létre a tőzsdéken? (2023), Elemzés Központ, Elérhető: <https://elemzeskozpont.hu/robinhood-brokerceg-kisbefektetok-uj-kategoriaja-jott-letre> (utolsó letöltés: 2023 04.29.)
11. Éves jelentés (2018) Magyar Nemzeti Bank, pp. 70. Elérhető: [eves-jelentes-2018-hun-digitalis.pdf \(mnb.hu\)](https://www.mnb.hu/hun-digitalis.pdf) (utolsó letöltés: 2023.04.23.).
12. Fellegi, T. (2021) Munkanélküliség a rendszerváltás óta: az összeomlástól a munkaerőhiányig, Növekedés.Hu, Elérhető: <https://novekedes.hu/elemzesek/munkanelkuliseg-a-rendszervaltas-ota-az-osszeomlastol-a-munkaerohianyig> (utolsó letöltés: 2023.04.04.)
13. GDP growth (annual %) – Hungary, (2022) World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files: Elérhető: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=HU> (utoljára letöltve 2023.05.21)

14. J. Fernando (2023) Financial Literacy: What it is, and why it is so important? Investopedia Elérhető: <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-literacy.asp> (utolsó letöltés: 2023.04.03)
15. 3.6.1. A fogyasztóiár-index (1985–) Központi Statisztikai Hivatal: KSH STADAT – (2021) Elérhető: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qsf001.html (utolsó letöltés: 2023.05.01)
16. M. Grall-Bronnec, A. Sauvaget, C. Boutin, S. Bulteau, S. Jiménez-Murcia, F. Fernández-Aranda, G. Challet-Bouju, J. Caillon (2017) - Excessive trading, a gambling disorder in its own right? A case study on a French disordered gamblers cohort, Science Direct, Elérhető: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306460315300721> (utolsó letöltés: 2023. március)
17. M. Riley (2023) How MBA Programs Are Changing With the Market, AACSB, Elérhető: <https://www.aacsb.edu/insights/articles/2023/03/how-mba-programs-are-changing-with-the-market> (utolsó letöltés: 2023.03.30.)
18. Magyar Nemzeti Bank Pénzügyi Navigátor: Bankkártyák (2020) Elérhető: <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem> (utolsó letöltés: 2023.01.15.)
19. A Pénziránytű Alapítvány által lebonyolított pénzügyi kultúra kutatás fő eredményeinek bemutatása (2015) Pénziránytű Alapítvány, Elérhető: https://penziranytu.hu/sites/default/files/csatolmany/oecd_kutatasi_eredmenyek_2015_11_02.pdf (utolsó letöltés: 2023.02.02)
20. Pénzügyileg tudatosabbá és körültekintőbbé váltunk (2022), Pénziránytű Alapítvány, Elérhető: <https://penziranytu.hu/penzugyileg-tudatosabba-es-korultekintobbe-valtunk> (utolsó letöltés: 2023.05.15.)
21. Pintér.É (2020) Tendenciák a pénzügyi tudatosságban, FINTELLIGENCE Pénzügyi Kultúra Központ (KMKF Alapítvány), pp. 66, Elérhető: <http://real.mtak.hu/110851/> (utolsó letöltés: 2023. 03. 01.)
22. P. Trostel (2015) It's not just the money, Lumina Foundation, Margaret Chase Smith Policy Center & School of Economics University of Maine, pp. 31, Elérhető: [its-not-just-the-money.pdf \(luminafoundation.org\)](https://luminafoundation.org/its-not-just-the-money.pdf) (utolsó letöltés: 2023.05.15.)
23. R. Kochhar, K. Parker, R. Igielnik (2022): Majority of U.S. Workers Changing Jobs Are Seeing Real Wage Gains, Pew Research Center, Elérhető:

<https://www.pewresearch.org/social-trends/2022/07/28/majority-of-u-s-workers-changing-jobs-are-seeing-real-wage-gains/> (utolsó letöltés: 2023.05.14)-

24. S. Aramonte, F Avalos (2021) The rising influence of retail investors, BIS, Elérhető: https://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt2103v.htm (utolsó letöltés:2023.05.07)-
25. Szepesi.Gy (2009) A pénzügyi világválság néhány eddigi tanulsága. I, Corvinus Research, Budapest, Elérhető: <https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/292/1/10-szepesi.pdf> (utolsó letöltés: 2023. 04.01.)

TARTALMI KIVONAT

Dolgozatom körbe fogja járni a pénzügyi műveltség elméleti hátterét. Ezt követően magyar OECD/Pénziránytű kutatások elemzése, és a magyarok pénzügyi műveltségének fejlesztésére irányuló törekvések bemutatása válik a dolgozat fókuszává. A tartalom részét képezni fogja továbbá az OECD kérdésalkotási metodikája által létrehozott, egyetemisták körében végzett, saját kutatásom eredményeinek elemzése lesz. Kiderül többek között, hogy mennyivel előre tervezőbbek pénzügyileg a kérdőívet kitöltők, illetve az is, hogy milyen pénzügyi célokkal rendelkeznek. Fény derül még többek között az új pénzügyi termékek használatának gyakoriságának mértékére. Tehát olyan pénzügyi kultúra elemzésekor megfigyelhető jelenségek aktuális állapotára, melyet a koronavírus válság felgyorsíthatott. Saját meglátásaimmal zárul a dolgozat.

SUMMARY / ZUSAMMENFASSUNG

My thesis will explore the theoretical background of financial literacy. Following this, the analysis of Hungarian OECD/Pénziránytű research and the efforts to improve the financial literacy of Hungarians will become the focus of the paper. The content will also include the analysis of the results of my own research conducted among university students, created by the OECD question-making methodology. It will reveal, among other things, how much more financially forward-looking the respondents of my questionnaire are, as well as what financial goals they have. Light will also be shed on the frequency of use of new financial products. Thus, the current state of phenomena observable in the analysis of financial culture, which the coronavirus crisis could have accelerated. The paper concludes with my own insights.